

RYDDERAPPORTEN 2021

**HOLD
NORGE
RENT**

Om Hold Norge Rent

Hold Norge Rent er en ideell forening som arbeider mot forsøpling. Foreningen skal både forebygge forsøpling og bidra til opprydding av forsøpling.

Hold Norge Rent inviterer aktører fra offentlig, privat og frivillig sektor til å bidra til en felles dugnad mot forsøpling gjennom samarbeid og medlemskap.

Se holdnorerent.no for mer informasjon.

Ansvarlig utgiver

Hold Norge Rent

Utgitt

Oslo, juli 2022

Redaktør

Malin Stapnes Dahl

Øvrig redaksjon

Lise Keilty Gulbransen

Merethe Hommelsgård

Mari Mo Osterheider

Marianne Måseide

Carl Pedersen

Heidi Gromstad

John Harald Sand

Analyse

Malin Stapnes Dahl

Forside- og baksidebilde

Bo Eide / Andreas Bastian

Nordberg MANUS

Layout

Parabol Studio

Adresse

Nedre Vollgate 9, 0158 Oslo

Telefon

40 00 14 38

E-post

post@holdnorerent.no

Nettside

holdnorerent.no

Org.nr

914 773 547

Styreleder

Asgeir Knudsen

Daglig leder

Lise Keilty Gulbransen

Statistisk analyse avsluttet

01.05.2022

Denne rapporten er produsert med tilskudd fra MARFO

Innhold

1	Ryddeåret 2021 i korte trekk	5
2	Sammendrag	7
3	Ryddesesongen i Norge	8
	3.1 Nasjonale kampanjer	8
	3.2 Min bit av Norge	11
	3.3 Ryddepakker	12
	3.4 Frivilligheten i Norge: nærmere 600 000 nordmenn ryddet søppel i 2021	13
	3.5 De frivillige	14
	3.6 Profesjonell rydding og offentlige aktører	19
	3.7 Avfallsbransjen	25
	3.8 Refusjonsordningen	26
4	Ryddestatistikk for 2021	28
	4.1 Datagrunnlag og metode	28
	4.2 Nøkkeltall	29
	4.3 Årets funn	34
	4.4 Fylkesfunn	39
	4.5 Kilde – og materialfordeling	41
	4.6 Folkeforskningsdata fra andre aktører	44
5	Profesjonell kartlegging	46
	5.1 Hold Norge Rent: Vassdrag og innsjøer	46
	5.2 Snus- og sneipkartlegging for Oslo kommune	47
	5.3 OSPAR-kartlegging av marin forsøpling i Norge	48
6	Internasjonalt samarbeid	49
	6.1 Nordic Coastal Clean Up	49
	6.2 Arctic Cleanup	50
7	Takk til de frivillige!	52
8	Takk til våre samarbeidspartnere	53
	Appendiks 1: Før fuglene kommer – avdelinger	54
	Appendiks 2: Oversikt over frivillige aktører og avfallshåndtering	55

Foto: Hold Norge Rent

1 Ryddeåret 2021 i korte trekk

3 095
aksjoner

43 719
ryddere

1 178 212
kilo ryddet

4 570 968
meter ryddet

Topp 5

Funn nasjonalt	Antall funn	Prosentvis fordeling	
1 Tau	34 671	15,3%	
2 Uidentifiserbare plastbiter	34 119	15,0%	
3 Armeringsfiber	23 938	10,5%	
4 Sigarettneiper	13 327	5,9%	
5 Plastpellets	11 315	5,0%	

Topp 5

Tilstedeværelse på aksjon ¹	Antall aksjoner	Prosentvis fordeling	
1 Tau	618	20,0%	
2 Matemballasje	377	13,0%	
3 EPS (99% over 5 cm)	385	12,0%	
4 Lokk og korker	339	11,0%	
5 Takeaway beholdere	316	10,0%	

Plast (inkl. EPS) stod for

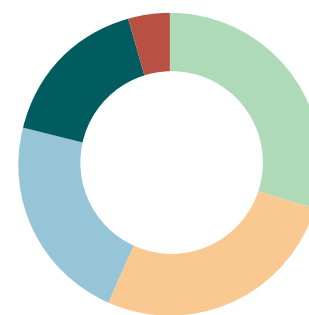
81,43%

av oppryddet avfall.

▲ 14
frivillige per aksjon

▼ 27
kilo avfall ryddet per frivillig

KILDEFORDELING I NORGE

Personlig forbruk	30%
Industri og næring	27%
Fiskeri og havbruk	22%
Annet	17%
Hygiene og sanitærartikler	4%

Fylkestoppen

Nordland	Innlandet	Troms og Finnmark
505 aksjoner	7 084 frivillige	194 657 kilo ryddet

Registrer dine ryddeaksjoner i Rydde for å bidra til Rydderapportens statistikk og synliggjøre forsøpling i Norge!²

1 «Tilstedeværelse på aksjon» sier noe om hvor vanlig en funnkategori er, dvs. hvor ofte den er til stede på en ryddeaksjon
2 Tallene i Rydderapporten kommer fra Rydde (ryddenorge.no og Rydde-appen)

Foto: Hold Norge Rent

2 Sammendrag

Dugnad for miljøet

Frivillig opprydding er en dugnad for miljøet, og ifølge en IPSOS-undersøkelse bidro nærmere 600 000 nordmenn til denne dugnaden i 2021. Omfanget av engasjementet er imponerende. Denne rapporten presenterer resultatene av dette engasjementet og en rekke andre rydde- og folkeforskningsinitiativ fra både inn- og utland.

Data fra folkeforskning danner basisen for Norges kunnskap om forsøpling. Dataen registreres av frivillige i Rydde (tidligere Ryddeportalen), kvalitetssikres og analyseres av ansatte i Hold Norge Rent og sammenstilles i vår årlige rydderapport.

Nivået på registreringer i Rydde er forholdsvis stabilt. 2021-statistikken viser en liten økning i antall registrerte frivillige økter sammenliknet med 2020. Samtidig viser statistikken en moderat nedgang i både antall registrerte ryddeaksjoner og antall kilo ryddet. Nordland har nok en gang flest registrerte ryddeaksjoner mens Innlandet har flest registrerte frivillige økter. Gratulerer!

Hele samfunnet er med på dugnaden, men statistikken viser at det er særlig organisasjons- og foreningslivet som bidrar. Denne delen av samfunnet står for 28% av ryddeaksjonene mens 10% er i regi av skoler og 9% er i regi av bedrifter.

Hold Norge Rents analyser av folkeforskningsdataen viser at næringslivet er hovedkilden til søppelet som frivillige rydder. 49% kommer fra fiskeri, havbruk, industri og annen næring. Men i 2021 er andelen forsøpling fra næringslivet noe lavere enn i 2020 (55,4%). Plast fortsetter å dominere og utgjør 81,4% av de registrerte funnene i 2021. Dette er også en nedgang fra 2020 da plast utgjorde nærmere 88,4% av de registrerte funnene.

Frivillige som bruker Rydde og registrerer søppelet som ryddes, gjør en ekstra stor innsats for miljøet. Dataen belyser forsøplingsrisiko og danner grunnlaget for både Hold Norge Rents og andre aktørers arbeid mot forsøpling. I tillegg synliggjør statistikken utfordringene og bidrar til å øke bevisstheten og rolleforståelsen i alle deler av samfunnet.

Tusen takk til alle som bidrar til dugnaden!

Lise Gulbransen

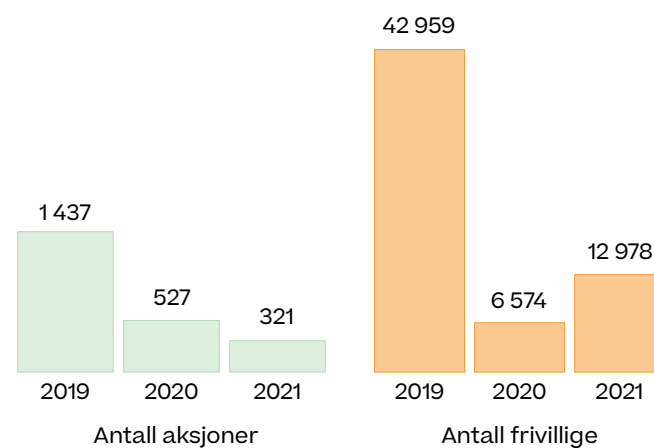
3 Ryddesesongen i Norge

3.1 Nasjonale kampanjer

Covid-19 preget igjen en del av planleggingen og gjennomføringen av ryddeåret 2021. Det ble derfor ikke året for de store folkesamlingene. Samtlige av de planlagte kampanjene ble gjennomført, men en del av kampanjene ble gjennomført i mindre skala enn opprinnelig planlagt.

Vårryddedagen ble gjennomført for første gang siden 2012, lørdag 13. mars. Dette er en kampanje som skal engasjere til rydding på våren før fuglenes hekketid. Det er ikke alle steder i Norge det er mulig å rydde så tidlig på året som følge av snø, og i de regionene som er snødekt i mars er «Når snøen har gått» en kampanje som tilbys senere på våren – selvsagt i kontrollerte former med hensyn til hekkende fugl. Vårryddedagen i 2021 ble preget av covid restriksjoner, men vi tror likevel vi har fått etablert dette som en årlig kampanje.

Strandryddeuka i 2021 ble gjennomført fra 11.–19. september, og frivillige fra hele landet bidro med storslått rydding. Den offisielle åpningen av Strandryddeuka fant sted i Bodø i samarbeid med Iris Salten og In the Same Boat. Den store Strandryddedagen fant sted på Hvaler i samarbeid med Miljøstiftelse Elv og Hav. Den første mandagen i Strandryddeuka var det valgdag, og vi oppfordret derfor de som stemte til å plukke søppel på vei til eller fra valglokalet denne dagen.

Figur 1: Hovedtall for Strandryddeuka 2019, 2020 og 2021.

OGSÅ I 2021 LANSERTE VI UNDER STRANDRYDDEUKA TEMADAGER TIL INSPIRASJON:

- 1. Tur med mening 11.–12. september:** Et samarbeid med Norsk Friluftsliv som oppfordret til å ta med seg sitt eget og andres søppel når man går på tur.
- 2. Ekstra godt valg! 13. september:** En oppfordring til alle velgere om å ta #5forhvalen på vei til eller fra valglokalet.
- 3. Vi rydder under vann 14. september:** Det finnes mye søppel på havbunnen, og derfor inviterte vi til rydding under vann gjennom både dykke- og vasseaksjoner.
- 4. Barnas dag 15. september:** Vi ønsket skoler, barnehager, barn og unge velkomne til å markere barnas egen ryddedag.
- 5. Rydd med jobben 16. september:** Mange arbeidsplasser ønsker å ta i et tak for naturen og vise at de støtter opp under den nasjonale dugnaden mot forsøpling.
- 6. Vi rydder på land 17. september:** En dag med ryddeaksjoner i innlandet blant annet langs elver og innsjøer og i byrommet.
- 7. Strandryddedagen 18. september:** Den internasjonale og den nordiske strandryddedagen samler mange frivillige hvert år. Dagen ble markert for 11. gang i 2021.
- 8. Rydd på hjemmebane 19. september:** En dag rettet mot idretten som oppfordret lag og foreninger til å arrangere ryddeaksjon på sin idrettsbane.

Vårryddedagen 2021 og Strandryddeuka 2021 ble gjennomført med tilskudd fra Miljødirektoratet.

Ryddeåret 2022

Arbeidet med å flytte hovedvekten av frivillig opprydding fra våren til høsten ble startet i 2020, og fortsatte i 2021. 2022 er Frivillighetens år, og Strandryddeuka er et av hovedarrangementene i denne satsningen. Vi håper og tror at dette vil bidra til å vise frem frivilligheten, skaffe flere frivillige og endelig kunne ha arrangementer uten avstand og begrensninger i antall deltakere.

Hold Norge Rent har lansert en arrangementskalender og anbefaler alle som har lyst til å få oversikt over hva som skjer på ryddedefronten i 2022 til å sjekke kalenderen. Ta gjerne kontakt med oss hvis dere planlegger arrangementer som dere ønsker å synliggjøre i kalenderen.

Nasjonale ryddekampanjer i 2022:

- Før fuglene kommer – Fra februar til 15. april og fra 15. august til desember
- «Vårryddedagen» – lørdag 19. mars
- «Når snøen har gått» – i mai, for de landsdelene som ikke kan delta på Vårryddedagen som følge av snø.
- Arktisk strandryddedag/Arctic Cleanup – juli og august.
- Strandryddeuka/Strandryddedagen/Nordisk strandryddedag – september

Foto: Hold Norge Rent

Min bit av Norge

Se holdnorge.no/minbitavnorge for mer informasjon

Vil du adoptere en bit av Norge?

I ordningen Min bit av Norge kan alle adoptere en strand, en elv, en øy, en sti eller et område i sitt nærmiljø og ta vare på dette gjennom rydding og forebygging av slitasje og forsøpling.

3.2 Min bit av Norge

I Norge har det blitt etablert 35 adopterte områder i 2021 gjennom ordningen Min bit av Norge. Bedrifter, idrettslag, foreninger, lokallag, skoleklasser, familier, engasjerte privatpersoner og andre kan velge seg ut sitt favorittområde og ta vare på dette gjennom jevnlig rydding.

Per 31. desember 2021 var det registrert 174 adopsjonsgrupper i Rydde, og disse sto for 189 adopsjoner.

Et spennende eksempel på en adopsjon er Naturvernforbundet i Namdalen som kombinerer kulturlandskapsvern med jevnlig rydding langs Nordsjøkåren. I Sandefjord og Larvik har de lokale dykkeklubbene engasjert seg i Min bit av Norge og adoptert sine favorittsteder under vann. Team Presterødkilen har engasjert seg sammen med Statsforvalteren og lokalt næringsliv og rydder sitt adopterte naturreservat blant annet før fuglene kommer. Norges Seilforbund har bidratt til å skape engasjement for Min bit av Norge over tid og hatt flere aksjoner med Tananger ungdomsskole som har adoptert og ryddet nærområdet til skolen og havna sammen med Jæren Friluftsråd.

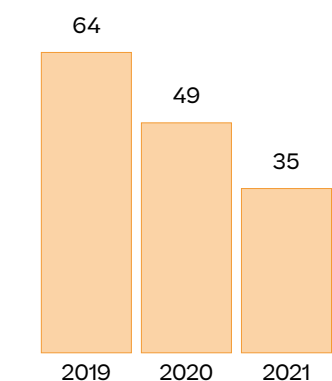
Et av de minste adopterte områdene i landet er Skomakerskjæra på Hvaler – her rydder en familie hver gang de er på båtutur.

Fylker	Antall nye adopsjonsgrupper 2021
Agder	-
Innlandet	-
Møre og Romsdal	1
Nordland	1
Oslo	5
Rogaland	3
Troms og Finnmark	4
Trøndelag	4
Vestfold og Telemark	10
Vestland	3
Viken	4

Tabell 1: Totalt antall nyregistrerte adopsjoner i 2021 fordelt fylkesvis.

Sens Arbeidsinkludering rydder jevnlig langs sin adopterte bit av Akerselva i Oslo, medlemmer i Smørberg Velforening har adoptert Smørbergstranda på Vear, beboerne i sentrum av Hammerfest har adoptert Rosmolfjæra og Kystlaget Salta har adoptert Paradisbukta på Store Hjartøya utenfor Bodø.

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt, og vi takker alle som tar vare på sine favorittbiter av Norge. Dere var 1 648 frivillige som sammen ryddet 55 479 kilo søppel over 292 739 meter av Norge. Tusen takk!

Nyregistrerte adopsjonsgrupper

Figur 2: Antall nyregistrerte adopsjonsgrupper i 2019, 2020 og 2021.

Min bit av Norge er fullfinansiert med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB.

3.3 Ryddepakker

Hold Norge Rent ønsker å bidra til at flest mulig deltar i frivillig opprydding. Et viktig ledd i dette arbeidet er å sikre trygge og velfungerende ryddeaksjoner. Hold Norge Rent sender derfor ut gratis ryddeutstyr til frivillige ryddere over hele landet.

Det er mulig å bestille følgende

- Ryddeveileder
- Sikkerhetsveileder
- Hansker
- Avfallssekker/avfallsposer
- Storsekker
- Annet informasjonsmateriale

Dette kan bestilles via våre nettsider <https://holdnorge.no/ryddepakker>

Hold Norge Rents distribusjon av ryddeutstyr er landsomfattende, og vi bruker arbeidsmarkedsbedriften Lunner Produkter (Lupro) som leverandør for pakking og utsendelse av våre ryddepakker.

I 2021 har Hold Norge Rent distribuert 105 900 ruller avfallsposer, 94 840 ruller avfallssekker og 55 747 par hansker, og det er distribuert 481 storsekker.

I dag har Hold Norge Rent 345 distributører av ryddeutstyr. Disse bidrar vederlagsfritt og er markert i kartløsningen på ryddenorge.no og i Rydde-appen. Ta en titt for å finne ditt nærmeste utleveringssted. Ryddeutstyret distribueres av kommuner, avfallsselskaper, organisasjoner, bedrifter, lag og foreninger m.m.

I 2021 ble ryddepakkene finansiert med tilskudd fra Miljødirektoratet og støtte fra Handelens Miljøfond.

Foto: Hold Norge Rent

3.4 Frivilligheten i Norge: nærmere 600 000 nordmenn ryddet søppel i 2021

På oppdrag fra Hold Norge Rent gjennomførte IPSOS en undersøkelse om frivillig opprydding og bruken av Rydde i desember 2021. Undersøkelsen viser at dugnadsånden, frivilligheten og miljøengasjementet står meget sterkt i Norge.

Menn rydder mer enn kvinner

Litt over 13% av Norges befolkning over 15 år ryddet søppel én eller flere ganger i 2021, og frivillige rydder både alene og sammen med andre. Engasjementet er stort over hele landet, men det er størst i Midt- og Nord-Norge. Menn rydder mer enn kvinner, men forskjellene er små. 15% av menn og 12% av kvinner svarer at de plukket søppel i 2021. Dessuten er det flest yngre (under 24 år) og eldre (over 60 år) som rydder.

Vi rydder sammen i eget nærmiljø

Ryddeaksjoner er en sosial aktivitet, og 75% av de frivillige rydder sammen med andre. Nesten halvparten av de frivillige rydder i eget nærmiljø, og to av tre svarer at de rydder langs kysten. 5% svarer at de rydder under vann. Men mange rydder også i innlandet. 29% svarer at de har ryddet i skog og mark og på fjellet, og 15% av de som rydder har ryddet langs vassdrag og innsjøer. Kvinner rydder oftere langs kysten enn menn (75% mot 58%), men menn har derimot ryddet mye oftere langs vassdrag og innsjøer (21% mot 6%).

Pandemien

25% av de spurte oppgir at de har deltatt på ryddeaksjon tidligere, men ble ikke med i 2021. Kun 12% oppgir dette var grunnet pandemien. Én av tre svarer at de ikke deltok i 2021 grunnet manglende invitasjon eller mangel på kjennskap til eller tilgang på ryddeaksjoner å bli med på. Like mange svarer at det ikke passet eller at de ikke hadde tid. Kun 3% av de spurte svarer at de ikke lenger ønsker å delta.

Foto: MARFO / RYDDE

Bruken av Rydde

Dessverre viser undersøkelsen at svært få av de som rydder bruker det digitale ryddeverktøyet Rydde. 13% av nordmenn kjenner til Rydde, og 22% av de som rydder kjenner til verktøyet. Likevel var det kun 6% som brukte Rydde i 2021.

3.5 De frivillige

Heldigvis klarte ikke pandemien å sette en stopper for ryddegleden dette året heller. Rydding er en givende aktivitet som engasjerer frivillige over hele Norge. Den norske dugnadsånden mobiliserte i fjor hele 590 000 frivillige som ryddet i alle fylker, både under og over vann, langs kysten og i innlandet langs vassdrag og innsjøer.

Fjord CleanUP

Fjord CleanUP er en ideell miljøorganisasjon som støtter restaurering og beskyttelse av Indre Oslofjords naturlige marine miljø.

Dessverre blir Oslos gater forsøpelt hver dag. Det meste av dette søppelet finner til slutt veien ut i fjorden. Fjord CleanUP vet at det er mange engasjerte og lidenskapelige mennesker som er interessert i å gjøre planeten vår til et renere og bedre sted, og derfor ser de det som deres mål å legge til rette for disse menneskene og spre bevissthet rundt det økende forurensningsproblemet i Oslofjorden.

For dem er handling viktigst, og de arrangerer ukentlige, frivillige ryddearrangementer med stand-up paddleboards (SUPs), kajaker, dykkerutstyr og annet utstyr som er nødvendig for å rense fjorden. Bare i 2021 arrangerte Fjord CleanUP over 50 ryddearrangementer, engasjerte over 1 100 frivillige og samlet inn mer enn 5 000 kilo søppel.

I tillegg til ryddeaksjoner har Fjord CleanUP også begynt å etablere restaureringstiltak for Indre Oslofjord. De er i ferd med å fullføre trinn 1 av sitt sukkertareprosjekt for å reetablere de naturlige sukkertarebestandene. De har også planer om videreutvikling og iverksetting av forebyggende tiltak for å hindre at søppel havner i fjorden.

Fjord CleanUP vil gjerne ha med frivillige på arbeidet og motiverer gjennom slagordet: Enough talk, let's clean!

Foto: Fjord CleanUP

Hold Innlandet Rent

Hold Innlandet Rent (HIR) har hatt aksjoner i Innlandet siden 2018, og vinteren 2020 ble organisasjonen etablert for å bedre forvalte ryddeprosjekter i Innlandet. Organisasjonens styre består av politisk representasjon fra tre innlandskommuner, Vannområdet Glomma, Skåppå Kunnskapspark AS og initiativtaker Johannes Christian Wahl Gran. Framtiden i våre hender ved Camilla Tysland Lillehagen er prosjektleder.

Våren 2021 ryddet organisasjonen villfyllinger langs vassdrag etter grundig kartlegging (profesjonell opprydding) og gjennomførte aksjoner i Lillehammer, Lesja og Skjåk med rundt 1 000 frivillige som ryddet litt under 2 500 kilo avfall på avveie.

Høsten 2021 arrangerte HIR 61 aksjoner med litt over 5 500 frivillige, hovedsakelig barn og unge, som ryddet i overkant av 10 000 kilo avfall på avveie. Bondelagene er også aktive i HIR.

Vinteren 2021 kjørte HIR en kampanje knyttet til «Min bit av Norge» med over 80 000 visninger i sosiale medier.

HIR oppfordrer aktivt skoler til å melde seg på, og de skoler som er i adopsjonsprogrammet, tildeles et område, mottar HMS-informasjon, ryddeveiledning og utstyr. I etterkant av aksjonen mottar alle deltakere hveteboller, saft og motivasjonsmidler til klassekassa som takk for innsatsen. HIR koordinerer også håndtering av avfallet i etterkant. Rigger er utviklet i samarbeid mellom Naturvernforbundet i Lillehammer, Vassdragsforbundet for Mjøsa med tilløpselver, Hold Norge Rent, GLØR IKS, Sparebank1 og Hamar kommune.

Foto: Rusken

Norges Dykkeforbund

Norges Dykkeforbund er et aktivt medlem av Hold Norge Rent, og dykkerklubber har for sjette året på rad lagt ned en fantastisk innsats i opprydding av marin forsøpling og rapportering av spøkelsesredskaper. Rydding av marint avfall engasjerer klubber, lokalmiljøer og de som bruker havet i sin fritid.

I 2021 har 1 848 frivillige i 39 medlemsklubber gjennomført ryddeaksjoner i hele landet og fjernet 119 tonn med marint avfall over ca. 10 000 dugnadstimer. Dykkerklubber hentet opp 3 339 spøkelsesredskaper og sto dermed for hele 80% av spøkelsesredskapene som er blitt funnet og hentet opp igjen. Sparebankstiftelsen DNB, Miljødirektoratet og Handelens Miljøfond dekket kostnadene.

Dykkerklubbenes ryddeaksjoner er viktige for både livet under og over vann. Dette blir lagt merke til, og Mandal Dykkerklubb ble nominert til Gullklypa 2021 på grunn av sin ekstraordinære og kontinuerlige innsats for et ryddig lokalmiljø. I fjor avholdt de 49 dugnader med 460 frivillige deltakere der de tok opp 39 tonn marint avfall. I tillegg hentet dykkerklubben opp 625 spøkelsesredskaper. Imponerende!

Rusken

Vårrusken er Norges eldste og største ryddedugnad, med røtter tilbake til 1976. I over 40 år har både barn og voksne ryddet Oslo om våren, og tradisjonen står like sterk i dag.

I 2021 var det 95 påmeldte skoler og 309 påmeldte barnehager. Det utgjorde 60 000 barn. I tillegg var det 40 000 frivillige og beboere i borettslag som var med. Med andre ord – en solid innsats av over 100 000 osloborgere.

De påmeldte rydder i sitt nærmiljø, som rundt barnehagen, i skolegården og på vei og gate. Noen frivillige rydder også i turområder. Rusken leverte i 2021 alt ryddeutstyr direkte til alle de påmeldte.

Gjennom Vårrusken lærer man gode holdninger og et eierskap til sitt nærmiljø. Gjennom Rusken kan alle være sammen om et rent og trivelig Oslo.

Foto: Ellen og Birger

Fra frivillige til profesjonelle ryddere

Ellen Gjertsen og Birger Haftor Nilsen har seiling, fiskeing og ankring på nordlandskysten som lidenskap. Men synet av plastdunker, flasker, notline, garn og annet fiskeutstyr i en salig blanding med tang og myrtjern skremte dem.

Smått begynte derfor deres reise i plastryddeverdenen. De startet med et dogme om å rydde en sekk for hver tur. Men synet av en strand som ikke var ferdigryddet var ikke til å bære. Så en sekk ble til fem, og fem til ti.

Da de gikk inn i 2021 som nybakte besteforeldre gikk nesten all fritid med til å rydde utvær etter utvær for fremtiden til barn og barnebarn. Da året var passert, hadde de ryddet 17 tonn marint avfall fra øyer ved Bodø, Gildeskål, Meløy, Rødøy og Dønna. De så at metoden de benyttet med seiling, ankring og kunnskap om nordlandskysten var effektiv, og tenkte at de kunne ha en funksjon i samfunnet som kostnadseffektive strandryddere på heltid. Så i løpet av 2021 har den frivillige innsatsen beveget seg over til å rydde på fulltid i samarbeid med In The Same Boat og Polarsirkelen Friluftsråd på oppdrag fra Handelens Miljøfond i Rydd Norge-programmet.

3.6 Profesjonell rydding og offentlige aktører

Store mengder avfall krever ofte ekstra utstyr og profesjonelle ryddere. Det er med sikkerhet i tankene at ryddearbeidet i utfordrende områder gjøres av profesjonelle eller offentlige aktører med koordinerte aksjoner. Dette for å sikre at oppryddingen av krevende forsøpling i Norge skjer både på en sikker og effektiv måte.

UNDER PRESENTERES ET UTVALG PROFESJONELLE AKTØRERS RYDDERESULTATER FRA 2021:

Fiskeridirektoratet

I 2021 gjennomførte Fiskeridirektoratet (FDIR) opprensning av tapte og gjenstående fiskeriredskaper innenfor strekningen Ålesund-Kirkenes og hovedsakelig på fiskefelt langs og utenfor kysten. I 2021 ble det ryddet i 45 døgn, fra slutten av august til begynnelsen av oktober. Det ble som tidligere år fjernet mye fiskeriredskaper på avveie, se oversikt i tabell 2.

Som et supplerende tiltak til opprensningstoktet, ble det gjennomført lokale opprensninger i områder rundt Stavanger og Fredrikstad, og mye tapt fiskeriredskap fra fritidsfiskere og kystnære yrkesfiskere ble fjernet.

I tillegg til overstående arbeidsområder, har FDIR også kartlagt forlatte blåskjellanlegg og fått en oversikt over hva som må ryddes. I 2021 ble det ryddet 19 forlatte blåskjellanlegg.¹

Før fuglene kommer

Før fuglene kommer (FFK) er et samarbeidsprosjekt mellom ulike aktører i Norge, som fokuserer på å rydde før hekketiden starter.

Også i 2021 ble resultatet av Før fuglene kommer preget av covid-19 og smittevernsrestriksjoner. Dette gjorde planleggingen uforutsigbar for de ulike avdelingene. Noen ryddeaksjoner ble gjennomført i starten av året, men de aksjonene som kunne flyttes på ble flyttet til høsten.

Grunnet faren for å forstyrre hekkende fugl og ødelegge hekkingen, mobiliserer ikke Hold Norge Rent til rydding i hekketiden. For oss er det også viktig å spre denne kunnskapen. I 2021 laget vi derfor materiell til en kommunikasjonskampanje om rydding og hekkende fugl. Kampanjen er støttet av Handelens Miljøfond og skal gjennomføres gjentatte ganger i kommende år.

År	Garn (stk)	Teiner (stk)	Liner (meter)	Wire (meter)	Tauverk (meter)	Trål/ not, (hel/del)	Anker/ dregg (stk)	Bøyer/ flagg (stk)
2019	820	1 242	23700	800	56 700	6	28	19
2020	700	2 669	39 000	6 800	172 450			
2021	1 029	82	78 600	3 000	15 400	136	46	29

Tabell 2: Oversikt over FDIR sin opprydding i 2019–2021.

¹ Fiskeridirektoratets årsrapport 2021

Foto: FFK

UTVALG AV GJENNOMFØRTE FFK-ASKJONER:

- Sørfugløya utenfor Tromsø
- Holmer i Drøbaksundet i Oslofjorden
- Områder i Raet Nasjonalpark i Agder
- Nordlig og sørlig del av Varanger
- Kalandsvika naturreservat i Bergen
- Holmer og skjær i Askøy kommune
- Fuglereservater i Sogn og Fjordane
- Strender og øyer i Stavanger, Sandnes, Sola og Klepp
- Stad i Vestland fylke
- Holmer og skjær i Volda kommune

Til sammen har FFK-aksjonene fjernet mer enn 17 500 kilo og ryddet over 94 000 meter.

FFK ble gjennomført med tilskudd fra Miljødirektoratet i 2021.

In the Same Boat

In the Same Boat (ITSB) hadde et spennende år i 2021 med mange store prosjekter fra Vestland til Finnmark og har hatt tett samarbeid med bl.a. flere av friluftsrådene langs kysten og andre lokale aktører. Sesongen deres startet i mars og holdt på til langt ut i november.

Totalt ryddet de i 2021 hele 2 000 km strandlinje og 350 tonn plast.

ITSB sitt fokus har vært å videreutvikle og effektivisere den store interessen fra frivilligheten, både den lokale og spontane deltakelsen, samt de frivillige som rydder fulle uker med opphold på fartøy, gjerne i lange perioder i strekk.

ITSB ser klart at å senke terskelen for deltakelse er det aller viktigste tiltaket for å få ryddet mye, og deres mål er at alle som ønsker å delta i strandrydding på en eller annen måte skal få muligheten til det, enten det er på en lokal ryddedag, eller via frivillig rydding over lengre tid.

Foto: Hold Norge Rent

Et av de viktigste tiltakene for å øke den lokale deltakelsen er at det er gratis og enkelt å levere innsamlet forsøpling, og at det er mulig for frivillige ryddere å legge igjen depot på strendene, slik at profesjonelle aktører kan kjøre det inn.

I 2021 har ITSB også utviklet digitale systemer med GPS-trackere, som har bidratt til å øke sikkerheten for profesjonelle ryddere, og som også har blitt brukt til svært nøyaktig registrering av hvor det akkumuleres forsøpling.

Oslofjordens Friluftsråd

Oslofjordens Friluftsråd (OF) har hatt sin ryddesesong 1. mars til 20. desember i 2021. Åtte personer har ryddet prioriterte områder i løpet av våren og høsten. Områdene som har blitt prioritert er områder som er valgt ut i samarbeid med Skjærgårdstjenesten, Statsforvalteren, SNO, nasjonalparkene Færder og Ytre Hvaler, Forsvarsbygg, kommuner og OF. I tillegg har over 500 frivillige deltatt på OFs ryddeaksjoner.

OF har også bidratt på andre fronter. OF har sørget for større ryddeutstyr som storsekker og kranvekter som kan veie marint avfall ute i felt. Annet profesjonelt ryddeutstyr er vadere for rydding i sivområder og elveutløp, samt overlevelsesdrakter for rydding vinterhalvåret når vannet er kaldt og det er mer krevende ryddeforhold. I tillegg kommer sikkerhetsutstyr og smittevernsutstyr. OF har delt ut ryddeutstyr til frivillige og bistått med henting av avfall som frivillige har samlet inn i samarbeid med Skjærgårdstjenesten.

OF har hatt som mål å koordinere og gjennomføre rydding av marint avfall på en mest mulig effektiv måte. Dette har OF, Skjærgårdstjenesten og alle samarbeidspartnere lyktes med i 2021, etter å ha samlet inn nesten 67 000 kilo marint avfall fra Oslofjorden.

Foto: Sigrid M. Thane

Friluftsrådernes Landsforbund

Friluftsrådernes Landsforbund (FL) er en aktiv nasjonal aktør i arbeidet mot forsøpling, særlig gjennom engasjementet i Hold Norge Rent. I tillegg har friluftsrådene sterkt lokalt engasjement i sine medlemskommuner.

FL samarbeider også med Senter mot marin forsøpling og Miljødirektoratet samt Handelens Miljøfond, hvor mange av friluftsrådene har en sentral rolle i deres Rydd Norge-prosjekt.

FL har i mange sammenhenger pekt på viktigheten av en mer forutsigbar og langsiktig fordeling av offentlige tilskuddsmidler i kampen mot forsøpling. Natur er viktig for friluftsrådernes arbeid, og ikke minst er allemannsrettens rettigheter og plikter viktige for friluftsrådernes arbeid. Fornyelsen av begrepet med emneknaggen #likefinsomfør har friluftsrådene støttet iherdig opp om og gjennom det nådd nye grupper som bruker naturen. Alt for å etterlate et så lite avtrykk som mulig i dialogen med naturen. Det å rydde er derfor en viktig oppgave, og de siste årene har ikke vært noe unntak.

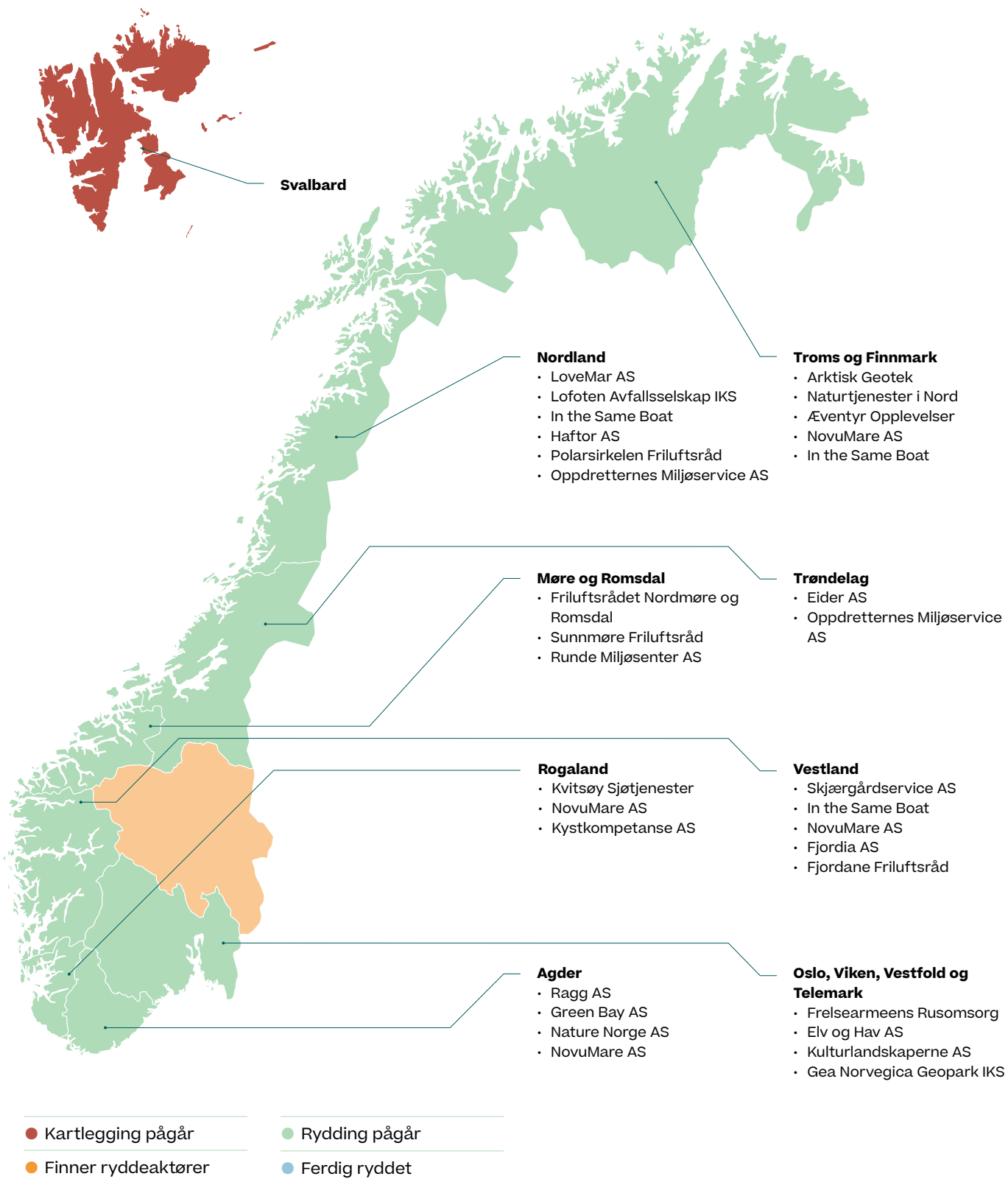
Friluftsråd	Antall ryddere	Mengde søppel
Oslofjorden	1 198	62 309
Valdres	405	13 000
Sør	20	30
Lister	600	12 000
Jæren	3 425	29 000
Vest	1 750	53 000
Bergen og Omland	8 500	354 000
Fjordane	1 510	64 000
Sunnmøre	5 090	60 000
Polarsirkelen	800	11 000
Midtre Hålogaland	1 100	4 000
Ishavskysten	350	30 000
Nord-Troms	30	1 000
Vest	120	5 500
SUM 2021	26 982	959 839

Tabell 3: Oversikt over ryddeaktiviteten til friluftsrådene.

Friluftsrådene har engasjert imponerende 27 000 mennesker landet rundt i ulike ryddeaksjoner (tabell 3). Hver og en av disse får gjennom sitt engasjement et sterkere forhold til naturen, noe som gjør at enda flere blir opptatt av å etterlate naturen #likefinsomfør.

Havforskningsinstituttets økosystemtokt

Havforskningsinstituttet (HI) gjennomfører hvert år et økosystemtokt som inkluderer overvåkning av marin forsøpling i Barentshavet og andre farvann. I 2021 ble toktet gjennomført i august-september. Resultatene fra toktet viser at det var plast som dominerte på overflaten, med tilstedeværelse i 72,4% av alle observasjonsområdene. Største objektet som ble observert var en del av en trål på 5 kubikkmeter. Treverk var det nest vanligste, og ble observert i 13,2% av alle observasjonene. 25,5% av alle plastobservasjonene var fiskerirelatert, representert av tau, nett og bøyer og flottører.

Figur 3: Statusoversikt over Rydd Norge-prosjektet.

Rydd Norge

Rydd Norge er et oppryddingsprogram som er etablert og ledes av Handelens Miljøfond (HMF). Prosjektets mål er å rydde 40% av Norges ytre kyst, samt prioriterte vassdrag innen utgangen av 2023. HMF har kartlagt områder for rydding, etablert regionale rådgivende utvalg og utlyst

ryddeoppdrag. Her viser vi en oversikt over hvilke aktører som har fått oppdrag i de ulike fylkene og status for prosjektet (figur 3). Les mer om Rydd Norge-prosjektet på <https://handelensmiljofond.no/rydd-norge> for mer detaljert informasjon om hvilke spesifikke områder som skal ryddes.

3.7 Avfallsbransjen

Omfanget av frivillig opprydding hadde ikke vært mulig uten alle aktørene som bidrar rundt om i landet. De gjør en imponerende jobb med å mobilisere til, tilrettelegge for og koordinere frivillig opprydding, og særlig avfallsbransjen gjør en uvurderlig innsats.

UNDER PRESENTERES ET UTVALG FRA AVFALLSBRANSJENS RYDDERESULTATER FRA 2021:

Avfall Sør

Det første koronaåret var sterkt preget av lite strandrydding, men i 2021 tok mengden seg opp igjen til normalt nivå. «Profesjonalisering» av strandrydding gir utslag i færre aktører, men større mengder avfall per ryddeaksjon. Avfall Sør har styrket samarbeidet om strandrydding med både Kristiansand og Vennesla kommune, og blant annet deler de ut sekker og hansker på gjenvinningsstasjonene sine og hos Avfall Sør sitt administrasjonsbygg. De tar imot strandryddingsavfall plukket av frivillige hele året på sine tre gjenvinningsstasjoner. Avfall Sør har god kommunikasjon med aktører som gjør dette regelmessig og i større aksjoner.

Avfall Sør markerer Hold Norge Rents strandryddeuke, selv om de også oppmuntrer til rydding på forsommeren. Skolene i Kristiansand fortsetter med ryddeaksjoner på våren, mens alle skolene i Vennesla hadde rydding i sine nærområder på sensommeren. Avfall Sør deltok i markeringen av Blå Kors sitt nye prosjekt med Marin Omsorg, der personer med ulike utfordringer kan være med og bidra til en renere natur gjennom strandrydding. I Avfall Sør sine to kommuner ble det registrert 21 640 kilo innsamlet avfall fra strandrydding fra sjø, strender, bekker og elver. Det ble også levert inn 422 båter til gjenvinningsstasjonene i 2021.

Lofoten Avfallsselskap IKS (LAS)

Lofoten Avfallsselskap IKS har engasjert seg i arbeidet med eierløst avfall gjennom prosjektet Clean Up Lofoten. Siden 2011 er det blitt ryddet 275 tonn marint avfall, der registrering av funn har gjort det mulig å gjøre forebyggende tiltak i regionen. I de siste årene har det vært noe proffrydding, men frivillige gjør fortsatt en viktig jobb med ryddig av

strender og kystlinje. LAS tilrettelegger for at alle som vil, kan delta. Når du registrerer funn på en ryddeaksjon, kan det eierløse marine avfallet leveres gratis, og LAS kan bistå med sekker og transport av avfall når det er brakt frem til kjørbær vei.

I 2021 ble det ryddet 56,46 tonn og 139 843 enheter ble registrert fordelt på 161 ryddeaksjoner. Det var 523 frivillige ryddere som deltok, i tillegg til proffryddingen i regi av Rydd Norge-programmet. Arbeidet nytter, det har blitt renere kystlinjer i Lofoten.

Du kan finne mer informasjon på www.cleanuplofoten.no

Solør Avfallsselskap

Solør Renovasjon har i alle år tatt imot avfall fra privatpersoner og grenderåd som har plukket avfall på ren «goodwill». Solør Renovasjon satte stor pris på pilotprosjektet for en refusjonsordning for eierløst forsøpling i skog og mark, som ble gjennomført i 2021.

Solør Renovasjon har opprettet egen vare på gjenvinningsstasjonene hvor avfall som ble plukket i veikanter, skogholt, endeplasser, gapahuker og fiskevann, ble veid inn og registrert. De har hatt samarbeid med en lokal ryddegjeng som kaller seg Hold Solør Rent. Det er mange som dessverre velger å kvitte seg med ting som de vet de må betale for å levere på gjenvinningsstasjonene, på ulovlig vis. Det var også Hold Solør Rent-gjengen som arrangerte den lokale vannryddeaksjonen.

Til sammen var det 300 som var engasjert i de forskjellige aksjonene. Dette var alt fra barnehager, skoler og ordførere til privatpersoner i Grue, Våler og Åsnes.

Solør Renovasjon tok i 2021 inn over 1 000 kilo marint avfall, og over 2 100 kilo avfall på land samlet inn av frivillige ryddere.

3.8 Refusjonsordningen

Refusjonsordningen for eierløst marint avfall administreres av Hold Norge Rent og ble i 2021 finansiert av Miljødirektoratet. Fra og med 2022 finansieres ordningen av MARFO.

Refusjonsordningen har som mål å stimulere til økt rydding av marin forsøpling i Norge gjennom å sikre at aktører som bidrar til frivillig opprydding ikke belastes med utgifter til transport og behandling av avfallet. Ordningen gjelder avfall som er samlet inn i tilknytting til frivillige ryddeaksjoner som har gitt utgifter til transport eller behandling av marint avfall, eller utgifter til transport av frivillige til og fra ryddeaksjoner. Ordningen gjelder også for opprydding langs vassdrag og innsjøer.

Det var også mulig å søke refusjon for utgifter til bevertning av frivillige på ryddeaksjoner, og for utstyr som ble tapt eller ødelagt i forbindelse med en ryddeaksjonen.

Søknadsskjemaet ble også åpnet tidligere enn før, slik at søkere kunne begynne å legge inn informasjon allerede i juni.

Hold Norge Rent mottok søknader fra 42 aktører og alle ble innvilget (tabell 4). Det ble søkt refusjon for kr 3 790 000, og i alt ble det utbetalt kr 2 780 000 i refusjon. Totalt ble det samlet inn 540 tonn avfall i forbindelse med ordningen.

År	Omsøkt	Refundert	Søkere	Innvilget	Tonn	Kost/kilo
2019	3 810 633	2 311 236	50	49	820	2,82
2020	2 380 299	2 369 291	45	45	730	3,24
2021	3 793 834	2 784 809	42	42	540	5,14

Tabell 4: Refusjonsordningen for eierløst marint avfall – oversikt over refusjonsutbetalinger 2019–2021.

Gapet mellom totalt søkt beløp og totalt refundert beløp er i hovedsak grunnet avkortning av én søknad. Denne søknaden er også hovedgrunnen til at kost/kg for ordningen var høyere enn vanlig, men dette skyldes også transport av avfall. Transport av avfall er ofte kostbart, særlig i områder med store avstander, og denne posten utgjorde i år ca. 60 % av den totale summen som ble innvilget.

I 2021 gjennomførte Hold Norge Rent et pilotprosjekt for en refusjonsordning for eierløs forsøpling i skog og mark, finansiert av Handelens Miljøfond. Målet var å sette søkelys på forsøpling på land og tilrettelegge for frivillig opprydding av landforsøpling. Ordningen dekket frivilliges utgifter til rydding på land og tilrettelagte for at avfallsselskapene kunne ta imot avfallet vederlagsfritt.

Hold Norge Rent mottok kr. 100 000 i støtte fra Handelens Miljøfond til piloten. Dessverre fikk ordningen kun én søknad. Søknaden var på kr. 8 416 for behandling av 4 208 kilo, og denne ble innvilget.

Et viktig mål for Hold Norge Rent er å sørge for at det foregår regelmessig og langsiktig opprydding av forsøpling. Derfor er mobilisering av frivillige og å motivere dem til å rydde og registrere sine funn gjennom verktøyet Rydde, en av våre kjernevirksomheter. Funnregistrering i Rydde gir oss muligheten til å si noe om mengde og type avfall på avveie, hvor det befinner seg, kilder og årsaker til forsøpling, samt endringer over tid/tilsag av forsøpling. Hold Norge Rent legger derfor stor vekt på å sikre best mulig data som grunnlag for kunnskapen om forsøpling i Norge, til bruk av både frivillige, myndigheter, forskere, kommuner, næringslivet, media m.fl.

4.1 Datagrunnlag og metode

Registreringsprotokollen i Rydde er basert på den internasjonale registreringsprotokollen til Ocean Conservancy tilpasset norske forhold.² For å kunne sikre best mulig statistikk er det viktig å få en bred og helhetlig oversikt over søppelet som de frivillige plukker, og de frivillige blir derfor bedt om å registrere overordnede data kalt nøkkeltall. Disse nøkkeltallene er antall deltakere, antall timer brukt, antall meter rydder og antall kilo ryddet. Dette er viktige tall som sier noe om ressursbruken og engasjementet til de frivillige, i tillegg til at det gir oss innsikt i mengdene som er fjernet i løpet av ryddeåret. De frivillige blir også oppfordret til å registrere sine funn fordelt på 82 ulike funnkategorier.

Økt antall registreringer gjennom Rydde, vil gi oss økt styrke i statistikk presentert. Det er derfor et ønske og mål for Hold Norge Rent og vår samarbeidspartner Senter mot marin forsøpling, at det skal være så enkelt og ønskelig som mulig for de frivillige å gjøre en innsats som folkeforsker.

I 2021 var det hele 2 945 nye brukere i Rydde, med totalt 7 328 brukere per 31. desember 2021. I årets datagrunnlag har om lag 10% av alle brukerne bidratt med data, med 714 unike brukere som har opprettet 3 095 aksjoner og registrert nøkkeltall. Vi takker alle som har bidratt og oppfordrer flere til å registrere data i det kommende året.

Analysen i 2021 bygger på registrerte data etter samme prinsipper som beskrevet i Rydderapporten 2020.³

Kvalitetssikring og feilkilder

Data som presenteres i denne rapporten er folkeforskningsdata. De frivillige legger ned en stor innsats, og det kan være vanskelig å unngå feil og mangelfulle registreringer. Slik som beskrevet i Rydderapporten 2020⁴ blir all data i Rydde korrigerert for feil – og dobbeltregistreringer. Men selv med grundig gjennomgang kan det ikke garanteres at det ikke eksisterer feilregistreringer i materialet. Derimot er alle tall basert på flere tusen uavhengige registreringer, og dette gjør at statistikken presentert likevel er sannsynlig. Folkeforskning er fremdeles den største kilden til kunnskap omkring forsøpling i Norge.

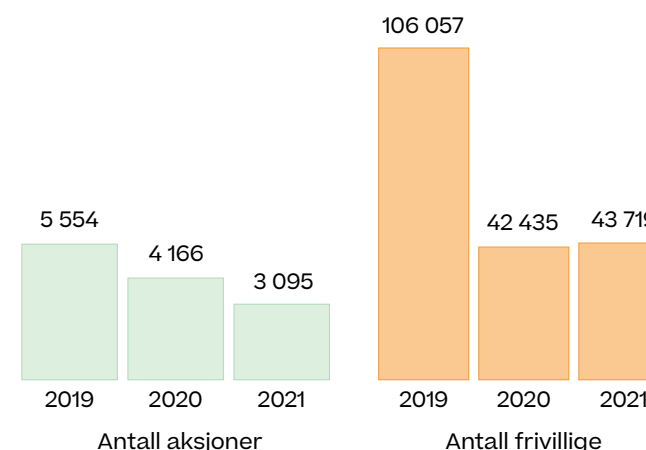
Verdt å merke seg: Feil i data samlet inn kan også være på bakgrunn av feil og mangler i registreringsløsningen Rydde. Et eksempel på en kjent feilkilde er nøkkeltallet *antall meter ryddet*. En forbedring i Rydde er en funksjon som beregner antall meter ryddet for deg, basert på kartinformasjonen og området markert i løsningen. Men denne funksjonen fungerer kun langs kystlinjen. Derfor representerer dette nøkkeltallet antall meter ryddet kystlinje – og ikke den totale antall meter ryddet i Norge. En forbedring av løsningen er under utredning.

4.2 Nøkkeltall

Som beskrevet i 4.1, består nøkkeltall av antall aksjoner, antall frivillige, antall kilo og antall meter ryddet. Her presenteres disse nøkkeltallene.

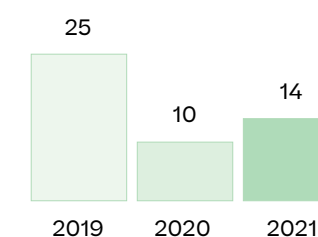
Nasjonale nøkkeltall: antall aksjoner og deltakere

2021 var et år som også var preget av pandemi, og dette resulterte i at flere arrangementer ble avlyst også dette ryddeåret (figur 4). Det ser vi også i antall aksjoner som er blitt registrert, med en nedgang på 26% sammenlignet med 2020. Men til forskjell fra 2020 er det gledelig å se at antall frivillige har hatt oppgang på 3%, og vi applauderer alle de frivillige som har bidratt i ryddeåret 2021.

Figur4: Oversikt over antall aksjoner og frivillige 2019-2021.

Nedgangen i antall aksjoner og oppgangen i antall frivillige viser at vi har hatt færre, men større ryddeaksjoner, og oppgangen i antall frivillige per aksjon er derfor på hele +40% (figur 5). I 2020 var det generelt strengere tiltak hva gjelder sosiale samlinger enn det var for 2021, og dette har nok spilt inn på denne oppgangen.

Frivillige per aksjon

	2019	2020	2021	Endring siste år
Frivillige per aksjon	25	10	14	+40%

Figur 5: Antall frivillige per aksjon i 2019–2021.

I 2021, som andre år, er vi glade for å se at det er et bredt spekter av bidragsyttere. Om vi tar en titt på hvem som opprettet aksjoner i Rydde, finner vi både organisasjoner, foreninger, skoler, bedrifter og enkeltpersoner på topp fem-listen (tabell 5). Her er det også viktig å påpeke at disse tallene representerer bakgrunnen til den som oppretter aksjonen/arrangøren – og sier ikke nødvendigvis noe om hvem som faktisk deltar på aksjoner. Eksempelvis er det mange organisasjoner og bedrifter som arrangerer ryddeaksjoner hvor de mobiliserer frivillige til deltagelse.

Type rydder	Antall aksjoner	Prosentvis fordeling
1 Organisasjon	506	16%
2 Forening eller lag	382	12%
3 Skole	313	10%
4 Bedrift	293	9%
5 Enkeltperson	149	5%

Tabell 5: Oversikt over type rydder i 2021.

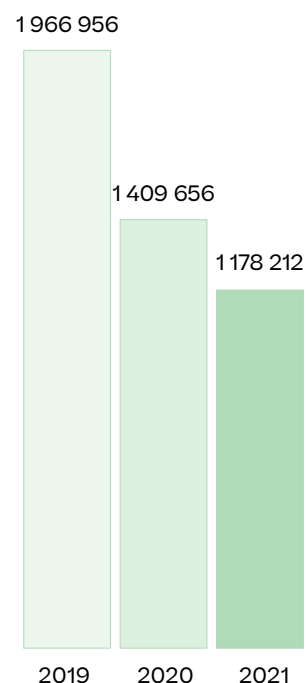
² «Volunteer Ocean Trash Data file.» Ocean Conservancy, 2019

³ Rydderapporten 2020, Hold Norge Rent

⁴ Ibid

Nasjonale nøkkeltall: antall kilo ryddet, timeverk og meter ryddet

Med en nedgang i antall aksjoner, er det også forventet en nedgang i antall kilo ryddet.

Figur 6: Antall kilo ryddet 2019-2021.

Ser vi på både figur 6 og tabell 6 kan vi se at nedgangen har vært på 16%, i tråd med våre antagelser. Siden det i 2021 har vært flere frivillige per aksjon (figur 5), men nedgang i antall kilo ryddet, er det også en nedgang i antall kilo ryddet per frivillig (2020: 33 kilo per frivillig, 2021: 27 kilo per frivillig).

Resultat	2019	2020	2021	Endring
Kilo	1 966 956	1 409 656	1 178 212	-16%
Meter	4 570 968	7 923 863	6 468 495	-18%
Timer	99 042	42 435	43 719	+3%

Tabell 6: Timer, kilo, meter ryddet for 2019-2021.

I 2021 er det en nedgang i antall meter ryddet. Her er det viktig å merke seg at dette tallet representerer en feilkilde, slik som presentert i 4.1. Tallet som presenteres her representerer derfor antall meter kystlinje ryddet. Selv om dette tallet ikke representerer

den sanne verdi av antall meter ryddet i Norge, kan vi fremdeles si at antall meter ryddet kystlinje har hatt nedgang fra 2020 til 2021.

Antall timer, er som beskrevet i Rydderapporten 2020⁵, basert på et estimat på at en gjennomsnittlig ryddeaksjon har en varighet på én time. Derfor blir antall frivillige og timeestimatet likt, og siden det er flere frivillige som har blitt registrert gjennom Rydde i år, er det også en oppgang i antall timer frivilligheten har ryddet i 2021.

Nøkkeltall fylkesvis

Figur 7 viser at det er Nordland som går av med seieren igjen, med 505 aksjoner gjennomført. 16% av alle aksjoner som har blitt registrert nasjonalt har foregått i Nordland. Det er gjennomført aksjoner i imponerende 34 av totalt 41 kommuner i fylket. Bodø er kommunen i Nordland som har høyest aktivitet, med 79 registrerte aksjoner i 2021. Vestland ligger også i år som nummer to, med 430 aksjoner fordelt over 29 kommuner (Vestland omfatter 43 kommuner totalt). Rogaland har i 2021 gått forbi Viken, med sine 370 aksjoner fordelt på 19 kommuner (Rogaland omfatter 23 kommuner), og ligger nå på tredjeplass.

Sett ut i fra nedgangen av antall aksjoner nasjonalt, ser vi også nedgang hos flere av fylkene – spesielt Nordland. I motsetning er det noen fylker hvor aktiviteten har økt; Troms og Finnmark (+23%), Agder (+27%), Oslo (+74%) og Innlandet (+4%).

Når det gjelder antall frivillige som har deltatt på aksjon, er det Innlandet som går av med seieren i år, hvor det har blitt mobilisert 7 084 frivillige (tabell 7). Det er i Troms og Finnmark fylke det er blitt ryddet aller mest i antall kilo, med 194 657 kilo samlet inn. I Rogaland har det er blitt registrert 47 250 funn totalt, og fylket ligger på topp her.

Forskjellene mellom fylkene gjenspeiler blant annet fylkenes ulike forutsetninger og rammebetingelser. Fylker med et høyt gjennomsnitt i antall frivillige har gjerne aktører som mobiliserer og tilrettelegger for ryddeaksjoner.

Fylke	Antall aksjoner (2020,2021)	
Nordland	2021	505
	2020	1010
Vestland	2021	430
	2020	686
Rogaland	2021	370
	2020	460
Viken	2021	352
	2020	593
Troms og Finnmark	2021	318
	2020	258
Møre og Romsdal	2021	267
	2020	284
Agder	2021	238
	2020	188
Vestfold og Telemark	2021	212
	2020	314
Oslo	2021	151
	2020	87
Innlandet	2021	130
	2020	125
Trøndelag	2021	121
	2020	137

Figur 7: Antall aksjoner per fylke 2021.

Fylker	Antall frivillige	Antall kilo	Antall funn
Innlandet	7 084	32 300	3 484
Møre og Romsdal	6 116	118 612	1 494
Rogaland	5 978	143 895	47 250
Vestland	5 381	171 222	12 515
Nordland	4 337	84 049	33 926
Viken	3 863	103 613	21 760
Agder	3 479	95 106	24 418
Trøndelag	3 221	38 374	4 154
Troms og Finnmark	3 020	194 657	29 467
Oslo	2 063	11 157	45 448
Vestfold og Telemark	1 365	53 782	2 041

Tabell 7: Oversikt over antall frivillige, antall kilo og antall funn registrert fylkesvis i 2021, sortert etter antall frivillige i synkende rekkefølge.

Nøkkeltall for innlandsaksjoner

Innlandsaksjoner er aksjoner som finner sted langs vassdrag og innsjøer, langs veier, i skogen, på fjellet og i byen. Disse aksjonene gir oss viktig kunnskap om norske forsøplingsproblemer og potensielle norske kilder til marin forsøpling.

Funnene for innlandsaksjoner presenteres i neste kapittel. Hold Norge Rent gjennomfører også et kartleggingsprogram langs vassdrag og innsjøer i Norge, og resultatene publiseres i løpet av 2022. Hovedfunnene fra kartleggingsprogrammet presenteres senere i rapporten.

	2020	2021	Endringer
Antall ryddeaksjoner	412	336	-19%
Antall frivillige	5 045	10 341	49%
Antall kilo	51 506	69 291	34%

Tabell 8: Nøkkeltall for innlandsaksjoner i 2020 og 2021.

I tråd med aksjoner på nasjonalt nivå er det nedgang i antall ryddeaksjoner, men antall frivillige har mer enn fordoblet seg siden fjoråret (tabell 8). Hold Innlandet Rent, som er presentert tidligere i rapporten, mobiliserer mange frivillige, og dette viser seg i årets tall.

I 2021 står innlandsaksjoner for 11% av alle aksjoner gjennomført nasjonalt, resten finner sted langs kysten. Det er en oppgang på 1% siden 2020. Dette er ikke en ny trend, det skyldes både manglende fokus på opprydding i innlandet og utfordringer knyttet til finansiering. 24% av alle frivillige som deltok i 2021, deltok på en innlandsaksjon. Antall kilo har også en oppgang i 2021, i tråd med at flere frivillige deltok.

Foto: Vidar Skålevik

Nøkkeltall for dykkeaksjoner

Opprydding på havbunnen er viktig arbeid. Oppgaven er krevende og forutsetter spesialkompetanse. I Norge har vi flere engasjerte dykkerklubber som gjør en stor innsats. I 2021 ble det registrert 140 dykkeraksjoner gjennom Rydde (tabell 9).

	2020	2021	Endringer
Antall ryddeaksjoner	130	140	8%
Antall frivillige	2 079	1 859	-11%
Antall kilo	128 973	166 734	29%

Tabell 9: Nøkkeltall for dykkeaksjoner 2020 og 2021.

I motsetning til de nasjonale tallene, er det en økning på 8% i antall ryddeaksjoner under vann. Aktiviteten har vært høy, men med færre frivillige enn tidligere år. Antall kilo fjernet fra havbunnen har økt med 29% i 2021. Antall kilo per frivillig er absolutt høyest når det gjelder aksjoner under vann. Her har hver frivillig fjernet så mye som 90 kilo hver! Gjenstandene som ryddes under vann kan være tunge på grunn av vanninnhold, men også på grunn av gjenstandens størrelse og materiale, slik som metallgjenstander og dekk. Resultatene fra årets funn under vann presenteres i kommende kapittel.

4.3 Årets funn

Et av Hold Norge Rents viktigste mål er at vi skal få mer kunnskap om hva som er på avveie, slik at vi kan utarbeide gode, effektive handlingsplaner og tiltak mot forsøpling. Topplistene vi presenterer i kommende kapittel sier noe om hva de frivillige finner når de rydder.

Den nasjonale folkeforskningsdataen gir oss indikatorer på hva som er på avveie i Norge, men det er ikke alltid problemene nasjonalt gjelder regionalt. Derfor presenterer vi både nasjonale resultater, men også tall fordelt på fylker og ulike miljøer. Ved å sammenligne disse resultatene, kan vi få et innblikk i regionale forskjeller, og det vil gi oss viktig innblikk i ulike kilder og årsaker.

I 2021 ble det registrert 227 074 funn gjennom ryddenorge.no, som gir et snitt på 73,3 funn per aksjon og 5,2 funn per frivillig.

Å registrere funn fra en ryddeaksjon er frivillig. Av alle aksjoner registrert i 2021, var det 1/5 som i tillegg til å registrere nøkkeltall, også registrerte hva slags gjenstander de fant, dvs. registrerte funn. Vi i Hold Norge Rent vil gjerne takke alle som har brukt tid på å registrere funn, og ønsker nok en gang å oppfordre alle til å bli en folkeforsker og bidra til å øke kunnskapen om avfall på avveie i Norge.

Foto: Andreas Bastian Nordberg

Topp 10: antall funn nasjonalt

I 2021 representerer topp 10-listen 67% av alle funn totalt, hvorav topp 5 alene står for 52%. Tabell 10 representerer topp 10 funn nasjonalt, basert på antall. I 2021, som både 2019 og 2020, har vi mange gjengangere på topplisten, hvorav 7/10 kategorier også var til stede på listen i fjor. Tau topper listen, slik som i fjor, og det er verdt å merke seg at hele 74% av disse utgjør tau under 50 cm. Dette viser at tauavkapp fremdeles utgjør et alvorlig forsøplingsproblem i Norge. I 2021 havner igjen uidentifiserbare plastbiter på andreplass. Det kan være vanskelig å identifisere plast, og dette er en kategori hvor det er behov for mer kunnskap.

Armeringsfibre har kommet litt høyere opp på listen, sammenlignet med tidligere år. De fleste av disse er registrert langs vestkysten hvor det er mye forsøpling etter veitbygging. Clean Shores er en engasjert organisasjon som rydder mye armeringsfibre, og deres innsats alene står for 68% av alle armeringsfibre registrert i 2021.

Nykommere på årets liste er snusposer, sigarett-sneiper og bomullspinner. At snus og sneip nå er på topplisten er ikke overraskende. Det er objekter som er tidkrevende å plukke, men som det dessverre er mye av, så vi takker alle som tar seg tid til å plukke disse og registrere dem.

Plastpellets havner i 2021 på 5. plass, og dette er nok fremdeles et resultat fra det store pelletsutslippet i 2020. Les mer om det i Rydderapporten 2020.

Topp 10 funn nasjonalt				Antall	Prosentvis fordeling				
1	Tau *	34 671	15,3%		6	EPS	9 649	4,2%	
2	Uidentifiserbare plastbiter **	34 119	15,0%		7	Lokk og korker	7 711	3,4%	
3	Armeringsfibre	23 938	10,5%		8	Matemballasje	6 741	3,0%	
4	Sigarett-sneiper	13 327	5,9%		9	Bomullspinner	5 803	2,6%	
5	Plastpellets	11 315	5%		10	Snusposer	5 522	2,4%	

Tabell 10: Topp 10 funn nasjonalt basert på totalantall.

* 74% under 50 cm.

** 94% under 50 cm.

Topp 5: tilstedeværelse av funn nasjonalt

En annen måte å presentere funnene på, er å se på hvor ofte en kategori dukker opp på ryddeaksjoner, med andre ord tilstedeværelsen av funnet. Dette sier noe om hvor vanlig et funn er.

Likt som i topplisten basert på antall, så er det tau som havner på førsteplassen i mest vanlige funn på ryddeaksjoner, og er til stede på hele 63% av alle aksjoner hvor funnregistrering er gjennomført (638 aksjoner). Sammenligner vi tabell 10 med tabell 11, ser vi at hovedforskjellen er at uidentifiserbare plastbiter ikke er å finne på topplisten over tilstedeværelse av funn. Det er med andre ord noen få aksjoner som registrerer mye av denne kategorien. Dette kan tyde på at man ofte kan finne høy tetthet av uidentifiserbar plast, men på få aksjoner. Eller at det kan være et resultat at små uidentifiserbare plastbiter er nettopp det, uidentifiserbare. Og dermed er det vanskeligere å få øye på. I tillegg vet vi at det er energikrevende å plukke småbiter av både plast og annet avfall, og det kan derfor være vanskeligere å telle dem.

Forbrukerrelatert avfall slik som matemballasje, lokk og korker og take-away-beholdere havner også alle på topplisten av vanligste funn, sammenlignet med deres plassering på topp 10-listen. Selv om matemballasje kun står for 3% av alle funn i antall, er den veldig vanlig å finne (61%). Mer detaljerte resultater på material – og kildefordelingen beskrives i kapittel 4.4.

Topp 5 Tilstedeværelse av funn nasjonalt		Antall aksjoner	Prosentvis fordeling	
1	Tau	618	20%	
2	Matemballasje	388	13%	
3	EPS (99% over 5 cm)	385	12%	
4	Lokk og korker	339	11%	
5	Take-away- beholdere	316	10%	

Tabell 11: Topp 5 funn nasjonalt basert på tilstedeværelse på ryddeaksjon.

Topp 5: innlandsaksjoner

I 2021 ble det samlet inn over 69 tonn søppel på innlandsaksjoner, og topp 5 representerer 57,9% av dette avfallet. En aksjon er definert som en innlandsaksjon hvis aksjonen er registrert som enten *ferskvann* (elv, bekk, innsjø osv.) eller *annet* (skog, fjell, vei osv.) på ryddenorge.no.

På topp 5 for innlandsaksjoner finner vi flere kjente kilder til forsøpling: både sigarettneiper og uidentifiserbare plastbiter er på topp 5 både nasjonalt og for innlandet (tabell 12). Sneiper er det mest vanlige å finne på innlandsaksjoner, med hele 19,6% av funnene, som er høyt over det nasjonale gjennomsnittet på 5,9%.

Selv om topp 5 for innlandsaksjoner inkluderer uidentifiserbare plastbiter, inneholder den også flere identifiserbare kilder til plastforsøpling. Rundballplast er en kjent kilde til plastforsøpling fra landbruket, så det er ikke overraskende at dette er det tredje mest vanlige funnet, mens det ikke dukker opp på den nasjonale topp 5-listen. Det er mulig at funn som rundballplast og matemballasje er lettere å identifisere på land før det blir slitt og blir til uidentifiserbar plast innen det havner i det marine miljøet.

Sammenlignet med topp 5 for 2020 er det flere endringer: EPS, som var det mest vanlige funnet i 2020 er ute av topp 5 for 2021. Snusposer er på topp 5 for 2021, på tross av at det ikke engang dukket opp på topp 10 for 2020. Likevel er noe det samme: uidentifiserbare plastbiter og matemballasje er på topp 5 for begge år.

Topp 5 Innlandsaksjoner		Antall funn	Prosentvis fordeling	
1	Sigarettneiper	3 413	19,6%	
2	Uidentifiserte plastbiter *	2 394	14,9%	
3	Rundballplast	1 580	9,8%	
4	Snusposer	1 202	7,5%	
5	Matemballasje	984	6,1%	

Tabell 12: Topp 5 funn på innlandsaksjoner, basert på antall.

* 95% under 50 cm.

Topp 5: dykkeaksjoner

I 2021 ble det registrert 12 964 funn under vann, som gir et snitt på 178 enheter per aksjon. I 2021 som 2020 finner vi mange av de samme funnkategoriene på topplisten (tabell 13). I 2021 tar tau over førsteplassen fra fiskekroker. Tidligere år har tau stått for 2%–5% av de totale funn, men i år står det for hele 37,6%. Dette er likt med den nasjonale topp-listen, men i motsetning til de nasjonale tallene er det tau over 50 cm som står for den største delen av funnene her. Tauavkapp er mindre og lette og blir ofte skylt opp på land, men større tau har en tyngre masse og synker ned på havbunnen.

Fiskekroker fortsetter å være på topp 5, og slik som tidligere år er det mange dykkerklubber som har egne fokusdykk hvor de rydder opp fiskekroker. Også dekk, metallbokser og teiner er gjengangere på topp 5.

Topp 5 Dykkeaksjoner	Antall funn	Prosentvis fordeling
1 Tau *	5 245	37,6%
2 Fiskekroker	2 935	21,0%
3 Dekk	1 760	12,6%
4 Metallbokser **	626	4,5%
5 Teiner	465	3,3%

Tabell 13: Topp 5 funn under vann, basert på antall.

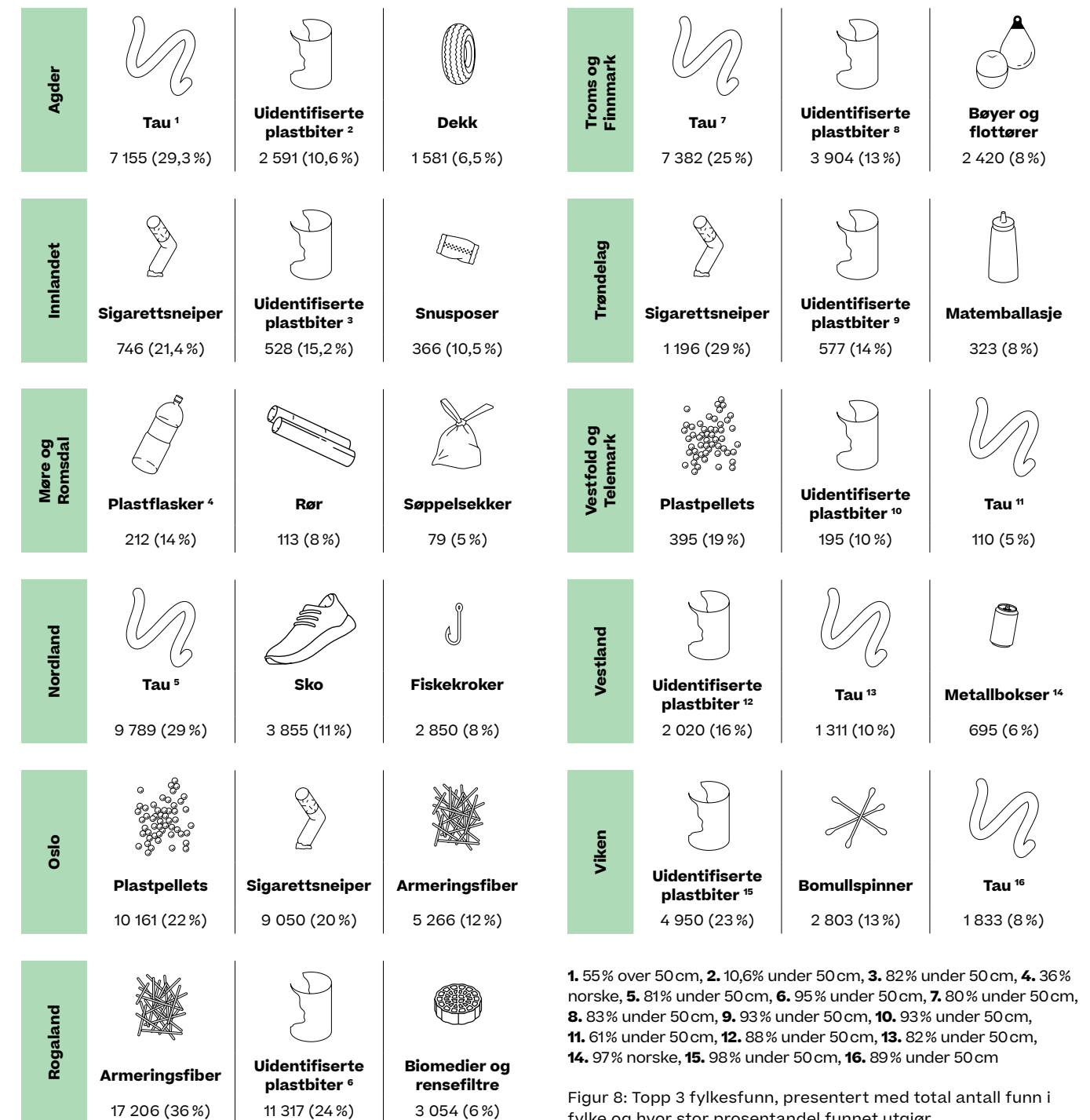
* Over 50 cm står for 72%.

** 93% norske.

4.4 Fylkesfunn**Toppliste fylkesfunn**

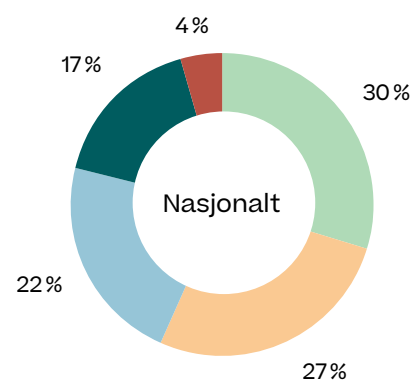
I 2021 som andre år presenterer vi data fordelt fylkesvis (figur 8). Dette er for å gi fylkene mer innsikt i sin egen forsøplingsproblematikk. Det gir også en mulighet for å se på geografiske forskjeller mellom fylker. Det er ikke slik at forsøplingssituasjonen er lik i hele Norge, og som tallene viser, er det behov for ulike tiltak og fokus i ulike deler av landet.

Hold Norge Rent oppfordrer både fylkeskommuner og kommuner til å ta et dykk i sin egen forsøplings-situasjon og bruke denne kunnskapen til utarbeidelse av handlingsplaner mot forsøpling. Benytt gjerne Hold Norge Rents kunnskapsbase om forsøpling for kommuner for inspirasjon til implementering av tiltak og tips til utarbeidelse av handlingsplaner mot forsøpling.

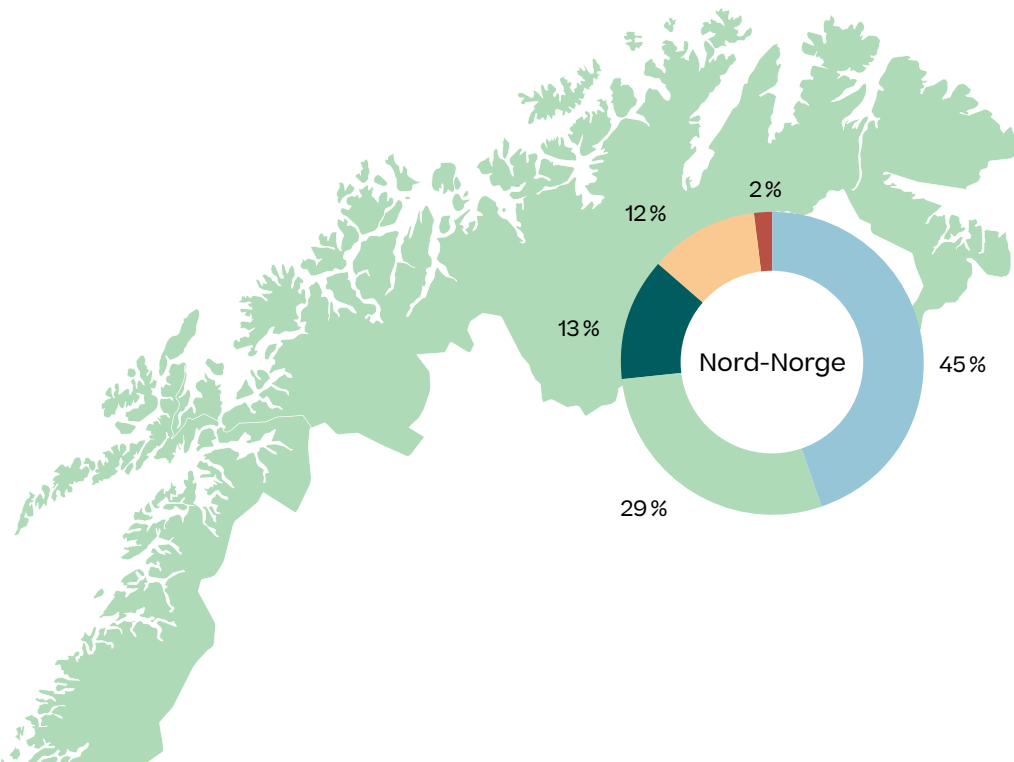

1. 55% over 50 cm, 2. 10,6% under 50 cm, 3. 82% under 50 cm, 4. 36% norske, 5. 81% under 50 cm, 6. 95% under 50 cm, 7. 80% under 50 cm, 8. 83% under 50 cm, 9. 93% under 50 cm, 10. 93% under 50 cm, 11. 61% under 50 cm, 12. 88% under 50 cm, 13. 82% under 50 cm, 14. 97% norske, 15. 98% under 50 cm, 16. 89% under 50 cm

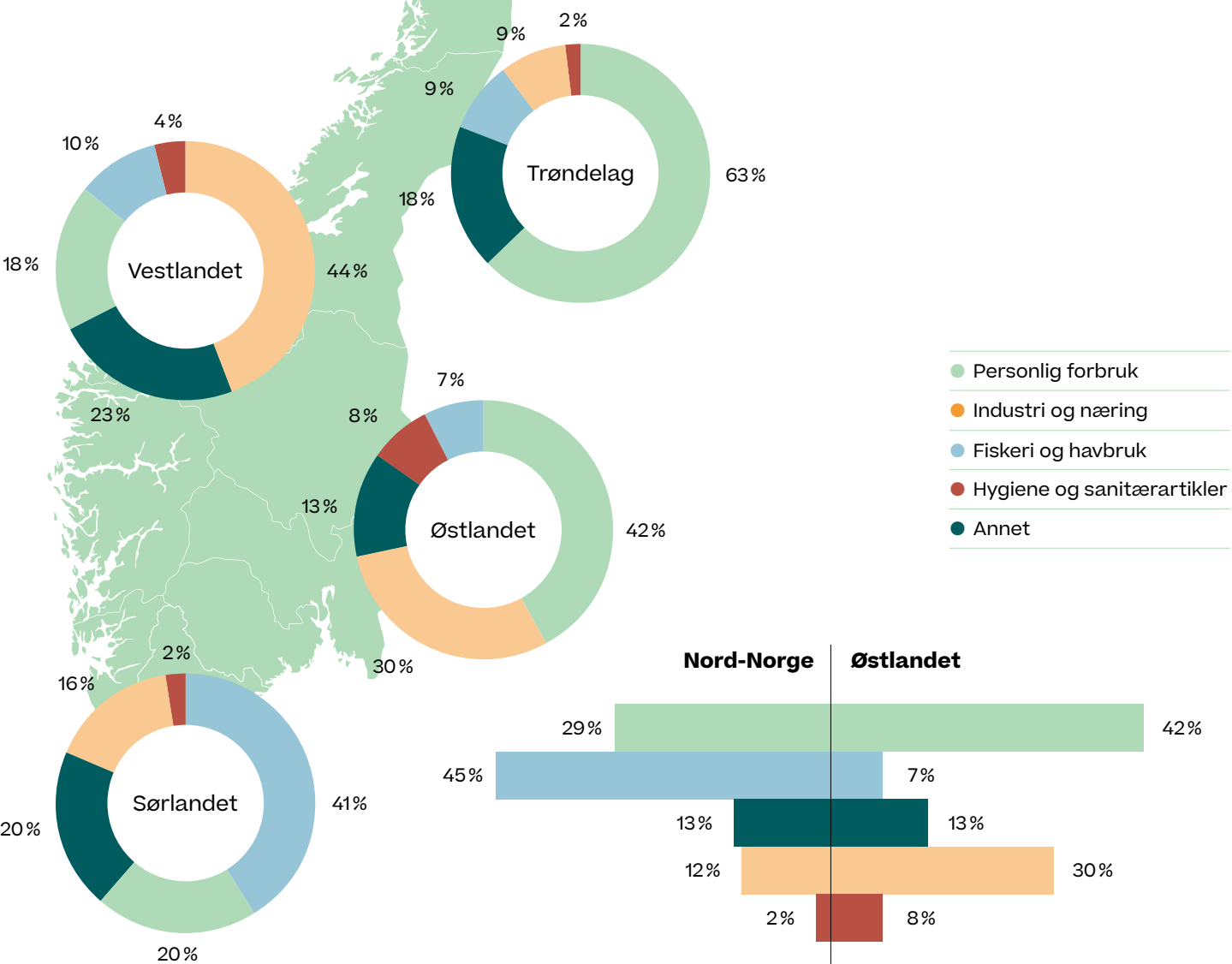
Figur 8: Topp 3 fylkesfunn, presentert med total antall funn i fylke og hvor stor prosentandel funnet utgjør.

Figur 9: Kildfordeling nasjonalt.

Figur 10: Kildfordeling landsfordelt.

Figur 11: Nord-Norge og Østlandet.

4.5 Kilde – og materialfordeling

For å få et innblikk i hva som er kildene til forsøpling i Norge, og hvilke materialer som dominerer, presenterer vi i dette kapitlet prosentvise fordelinger av funnene registrert gjennom Rydde.

Metoden for å kategorisere funnene er den samme som ble benyttet i 2020, og beregningene er gjort etter antall.

PERSONLIG FORBRUK ER STØRST, MEN NÆRING SAMLET ER EN STØRRE KILDE TIL FORSØPLING I 2021

De nasjonale tallene viser personlig forbruk som den største kilden i 2021 (figur 9). Personlig forbruk utgjør 30 %, dvs. i underkant av en tredjedel av ryddet forsøpling registrert. Forsøpling fra industri og næring var den største kilden i 2020 med 33 %, mens det i 2021 har falt noe. Slår vi sammen funnene fra industri og næring (27%) og fiskeri og havbruk (22%) i 2021, ser vi at næringsvirksomhet samlet er den klart største kilden til registrert forsøpling i Norge, med til sammen rett i underkant av halvparten av funnene.

I tillegg er det viktig å huske på at fiskere, ansatte på byggeplasser og andre ansatte i næringsvirksomhet også bidrar til forbrukerrelatert forsøpling når de er på jobb, og at næringene på denne måten må ta ansvar for noe av det som her havner innenfor kategorien personlig forbruk. Hygiene og sanitær er fremdeles en betydelig kilde, med 4% av funnene. Kilden her er hovedsakelig personlig forbruk i form av avfall som kastes i do, og næringsvirksomhet i form av biomedier fra renseanlegg.

Personlig forbruk og fiskeri og havbruk dominerer i landsdelene

I likhet med tidligere år, ser vi en samvariasjon mellom kystnære områder og forsøpling fra marine næringer. Det viser en sammenligning av funn fra Norges fem landsdeler (figur 10). Fiskeri og havbruk står øverst med over 40% av funnene både i Nord-Norge og på Sørlandet, mens Østlandet har havbasert næring nederst på listen, med kun 7% av funnene. Det er dessuten god grunn til å tro at fiskeri og havbruk står for en større andel av forsøplingen også i Trøndelag og på Vestlandet

enn det statistikken viser, basert på erfaring og kunnskap fra ryddemiljøet.

Hele 60% havner på personlig forbruk i Trøndelag, men Trøndelag har lite datagrunnlag med relativt få registrerte funn, og mesteparten registrert på personlig forbruk er sneiper plukket under en enkelt aksjon langs vei. Vi vet også at det ryddes mye fra fiskeri og havbruk både i Trøndelag og på Vestlandet som dessverre ikke registreres.

På Vestlandet er det **industri og næring** som havner som største kilde, og noe av forklaringen på dette er fokusert opprydding av armeringsfibre og sprengkabler fra veiutbygging. På samme måte har plastpelletsplukking på Østlandet gitt utslag på andelen industri og næring her. Det har altså vært store næringsutslipp, og dette reflekteres i ryddestatistikken.

Personlig forbruk er en viktig kilde til forsøpling over hele landet, men spesielt på det folketette Østlandet, med 40% forbrukeravfall som største kilde til forsøpling (figur 11).

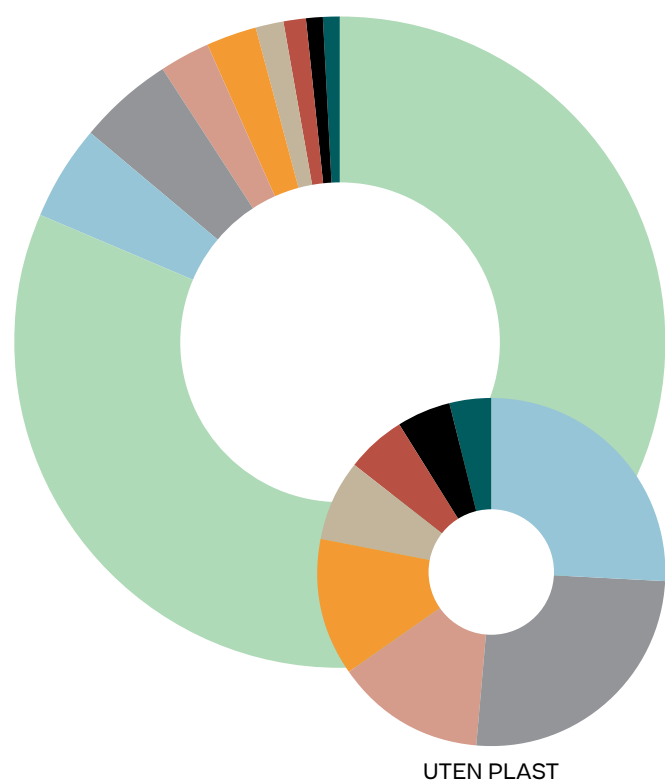
Hygiene og sanitæravfall ligger på mellom 2% og 4% av funnene i alle landsdeler unntatt Østlandet, hvor andelen er oppe i 8%. Dette kan ses i sammenheng med den høye andelen forsøpling fra personlig forbruk på Østlandet generelt.

Annet-kategorien er spesielt stor på Vestlandet mye på grunn av store mengder uidentifiserte plastbiter registrert.

Plast dominerer

I likhet med tidligere år, er plast det materialet som dominerer ryddestatistikken også i 2021 (figur 12). I alle landsdeler er det produkter og emballasje i plast det plukkes mest av.

Produkter og emballasje i plast er en versting, men et skifte over til andre materialer vil ikke føre til mindre forsøpling og heller ikke nødvendigvis til mindre skade på naturen.⁶ Les mer om myter og fallgruver på Hold Norge Rent sine hjemmesider.⁷

Nasjonal materialfordeling 2021

MATERIALE	ANTALL	PROSENTVIS FORDELING
Plast	178 046,7	81,43 %
EPS	10 515	4,81 %
Metall	10 390,4	4,75 %
Papir	5 622,6	2,57 %
Gummi	5 169,75	2,36 %
Tekstil	3 091	1,41 %
Tre	2 246,05	1,03 %
Annet	1 978,45	0,90 %
Glass	1 577	0,72 %

Figur 12: Materialfordeling 2021.

⁶ UNEP (2015) Biodegradable Plastics and Marine Litter. Misconceptions, concerns and impacts on marine environments. United Nations Environment Programme (UNEP), Nairobi

⁷ <https://holdnorerent.no/kunnskapsartikkel/myter-og-fallgruver>

4.6 Folkeforskningsdata fra andre aktører

Også andre aktører samler inn folkeforskningsdata. I kommende avsnitt presenterer vi folkeforskningsdata fra Norge, men også internasjonale tall.

Miljølære

Miljølære er en norsk nettside laget for skoler i Norge, som er utarbeidet av Universitetet i Bergen, og består av ulike læringsaktiviteter med basis i bærekraftig utvikling. En av aktivitetene er å undersøke marint avfall og melde inn funn. I 2021 ble det registrert 10 aksjoner, fordelt på 4 fylker (Rogaland, Troms og Finnmark, Vestfold og Telemark og Vestland), 5 419 gjenstander, 334 kilo avfall og 92 frivillige som har brukt 17 timer til sammen!

Empact

Empact er et foretak som har en visjon om en sirkulær og søppelfri verden. Foretaket har opprettet en mobilapp med samme navn. Denne skal motivere til uorganisert rydding. Per september 2021 var det 570 frivillige som har brukt appen, og det var registrert 52 525 biter plukket opp, som er estimert til 367 kilo totalt.

Marine LitterWatch – europeisk folkeforskning

Marine LitterWatch er folkeforskningsappen til European Environmental Agency og representerer folkeforskningsdata fra Europa.

I 2021 var det registrert 91 618 funn fordelt på 84 aksjoner. Tabell 14 viser topp 5 funn fra Marine Litterwatch, basert på tallrikhet.

Topp 5 Marine LitterWatch		Antall funn	Prosentvis fordeling	
1	Sigarettsneiper	14 659	16,0%	
2	Plast *	14 659	16,0%	
3	Små plastposer	12 827	14,0%	
4	Lokk og korker (plast)	6 413	7,0%	
5	EPS *	5 497	6,0%	

Tabell 14: Topp 5 fra europeisk folkeforskningsdata, hentet fra Marine LitterWatch.

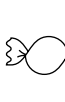
* Mellom 2.5 cm – 50 cm.

Ocean Conservancy – Internasjonal folkeforskning

Ocean Conservancy (OC) er en amerikansk NGO som jobber med havrelatert spørsmål med miljøfokus internasjonalt. De har på lik linje med Hold Norge Rent, et verktøy for registrering av folkeforskning kalt Tides, og en app kalt Clean Swell, hvor de samler inn data fra hele verden. Hold Norge Rent oversender våre data på vegne av folkeforskning i Norge til OC, og våre tall i rapporten er en del av tall presentert her.

Ifølge OCs statistikk deltok 359 598 frivillige fra hele verden i oppryddingen i 2021. Det ble ryddet 2422 tonn over 5318 mil, og totalt ble det registrert over 141 millioner funn!

Sammenligner vi de internasjonale resultatene (tabell 15) med vår nasjonale toppliste, ser vi at også internasjonalt er det plast som er helt dominerende på topplisten. Plastbiter er også her på førsteplass, sammenlignet med andre plasser vi har her i Norge. Tau havner ikke på topplisten internasjonalt, og det kan peke på at tau er et spesifikt problem på den nordlige halvkule. Engangsbestikk i plast ser vi er på vei ut av våre topplister, og dette kan være et resultat av engangsplastdirektivet. Ellers er både lokk og matemballasje også på den internasjonale topplisten og viser at dette ikke bare er problemartikler vi har i Norge.

Topp 5 Tides		Antall funn	Prosentvis fordeling	
1	Plastbiter*	33 571 690	24,1%	
2	EPS *	32 262 430	23,1%	
3	Engangsbestikk (plast)	10 993 454	7,9%	
4	Lokk (plast)	9 005 040	6,5%	
5	Mat, snacks og godteriemballasje	8 475 897	6,1%	

Tabell 15: Topp 5 funn fra internasjonal folkeforskningsdata, hentet fra Tides.

* Mellom 2.5 cm – 50 cm.

5 Profesjonell kartlegging

Folkeforskningen er fortsatt Norges største kilde til kunnskap om forsøpling, men det gjennomføres stadig mer profesjonell kartlegging, og her presenteres et utvalg av denne aktiviteten i 2021.

5.1 Hold Norge Rent: Vassdrag og innsjøer

Kunnskapen om omfang og kilder til norsk, landbasert forsøpling er fremdeles begrenset, og Hold Norge Rent har som formål at kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer skal dokumentere at forsøpling på land er et problem, og å identifisere nasjonale og lokale forsøplingsproblemer i innlandet. Med to måleområder per ferskvannskilde, ser også programmet på forskjeller i mengde forsøpling mellom områder i nærheten av motorisert ferdsel og mer avsidesliggende områder.

De første ferskvannskildene ble kartlagt i 2017. Basert på erfaringer siden da ble protokollen videreutviklet i 2021.

I 2021 ble 17 ferskvannskilder, med to måleområder hver, fordelt på alle norske fylker kartlagt for forsøpling:

- **Agder:** Gillsvannet
- **Innlandet:** Mjøsa
- **Møre og Romsdal:** Brusdalsvatnet
- **Oslo:** Akerselva
- **Nordland:** Rørvikvatnet
- **Rogaland:** Figgjo
- **Troms og Finnmark:** Skallelva, Målselv, Storelva
- **Trøndelag:** Nidelva
- **Vestfold og Telemark:** Norsjø
- **Vestland:** Bjørnedalsvatnet/Esevatnet.
- **Viken:** Drammenselva, Øyeren/Gansvika, Tyrifjorden, Nitelva, Glomma

Det ble funnet forsøpling ved nesten alle 34 måleområder kartlagt også i 2021, og målingene viser at det generelt ser ut til å være mer forsøpling i nærheten av motorisert ferdsel enn i mer avsidesliggende områder.

I 2021 troner uidentifiserbare plastbiter på toppen (tabell 16). Dette var også den type søppel som ble funnet i nesten alle måleområder.

Topp 5 Vassdrag og innsjøer	Antall funn	Prosentvis fordeling
1 Uidentifiserbare plastbiter/gjenstander	886	24 %
2 Bomullspinner	264	7 %
3 Godteri- og snacks-emballasje	218	6 %
4 EPS (over 5 cm)	201	5 %
5 Byggerelatert	131	4 %

Tabell 16: Topp 5 funn fra kartleggingsprogrammet Vassdrag og innsjøer 2021.

Spesielt ser vi at godteri- og snacksemballasje er et utbredt forsøplingsproblem i Norge, da det ble funnet i 70 % av måleområdene. Korker og drikkeboksringer og matemballasje ble også funnet ved nesten to tredjedeler av stedene undersøkt, og dette understreker problemet med personlig forbruk. At korker og lokk havner på topp 5-listen, understøtter behovet for god design mot forsøpling ved å unngå små deler som lett havner på avveie.

Bomullspinner viser problemet med bruk av toalettet som avfallsbøtte og utslipp fra lokale rensaneanlegg ved overvann. Vi ser også at EPS-forsøpling og byggenæringen er lokale kilder til forsøpling.

En sammenligning med nasjonale ryddedata (tabell 10) viser at plastprodukter og fragmentering av plast er et stort problem både langs kysten og innover i landet. Det viser også at både kystfiske og fritidsfiske/båtliv er en kilde til forsøpling, med tau som større funn i begge datasettene (selv om noe av tauet i innlandet også kan antas å komme fra landbruk).

Folkeforskningsdataen fra ferskvann og innlandsrydding viser sigarettneiper, rundballplast og

snusposer som viktige funn som ikke dukker opp på topp 5-listen. Dette viser at også landbruk og tobakksforbruk er viktige kilder til forsøpling inne i landet og er en god komplettering av dataen fra kartleggingsprogrammet. Det betyr ikke at dette ikke er forsøplingsproblemer langs ferskvannskildene vi har valgt ut, men det kan ha utenfor måleområdene, som i motsetning til typiske ryddeaksjoner ikke er valgt ut basert på hvor det er høy sannsynlighet for opphopning av forsøpling, men velges ut mer tilfeldig.

Kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer ble gjennomført med tilskudd fra Miljødirektoratet i 2021.

5.2 Snus- og sneipkartlegging for Oslo kommune

Høsten 2021 gjennomførte Oslo kommune (ved Bymiljøetaten og Bydel Gamle Oslo) en rekke snus- og sneipreduserende tiltak på Grønlands torg, Thorbjørn Egners plass på Kampen og Munch brygge/Bispevika i Bjørvika. De satte blant annet opp plakater og sneipkasser og pyntet søppeldunker.

Hold Norge Rent ble invitert til å kartlegge effekten av tiltakene gjennom måling av snus- og sneip-forsøpling. Hver av de tre områdene ble målt fire ganger: to målinger i august for fjerning av gammel tobakksforsøpling og nullstilling før kampanjestart, og to effektmålinger i løpet av kampanjeperioden.

Tobakksforsøpling akkumuleres over tid

Resultatene viste at tobakksforsøpling er et stort problem i Oslo, som også sett i tidligere målinger.⁸ Hele 11 855 tobakksprodukter ble plukket. Det tilsvarte nesten 30 liter snus og sneip og 4,1 kilo i vekt.

Sneip dominerte også stort i forhold til snus. Hele 84 % av tobakksforsøplingen bestod av sneip, med nærmere 10 000 sneip mot i overkant av 1 800 snus.

Resultatene viste også at snus og sneip bare delvis fanges opp av ordinært renhold og dermed akkumuleres disse produktene over tid, særlig ved brosteinslagte områder. Områdene var ellers stort sett rene bortsett fra snus og sneip.

Foto: Hold Norge Rent

Grønlands torg mest forsøplet

Måleområdene varierte i størrelse, men basert på akkumulering per kvadratmeter, viste resultatene at Grønlands torg var aller mest forsøplet under kartleggingsperioden.

Ingen manglet søppelbøtter

Med søppelbøtter og askebegre med god plass til mer avfall i gjennomsnitt hver tjuende meter på hvert måleområde, var det nok av muligheter til å bli kvitt avfallet på skikkelig vis. Det var altså ikke mangel på avfallsbeholdere som var årsaken til forsøplingen.

Effekt av kampanjen

Totalt sett gikk forsøplingsgraden ned, og det var også en reduksjon av tobakksforsøpling i løpet av måleperioden for alle måleområdene. Om dette skyldtes Oslo kommunes kampanje alene kan vi ikke si, men Hold Norge Rent oppfordrer til videre kampanjer mot tobakksforsøpling. Denne typen forsøpling er svært tidkrevende å fjerne, samtidig som den er skadelig for miljøet. Se hele rapporten [Snus – og sneipfrie gater](#)⁹ for mer detaljer omkring kartleggingen.

Hold Norge Rents kartlegging av snus- og sneipforsøpling i Oslo ble gjennomført med tilskudd fra Oslo kommune.

⁸ Konklusjonsrapport – kartlegging av forsøpling Oslo kommune, Hold Norge Rent 2019

⁹ Snus – og sneipfrie gater – kartlegging for Oslo kommune, Hold Norge Rent 2021

5.3 OSPAR-kartlegging av marin forsøpling i Norge

OSPAR er en forkortelse for Oslo-Paris-konvensjonen for bevaring av det marine miljøet i Nordøst-Atlanteren. Et av tiltakene i konvensjonen er å gjennomføre kartlegginger av strender og rapportere på strandsøppel.

I Norge gjennomføres det kartlegginger av syv ulike strender en til to ganger i året.

I 2021 ble seks av disse ryddet:

- **Brucebukta**, Svalbard
- **Luftskipodden**, Svalbard
- **Rekvika**, Troms og Finnmark
- **Kviljo**, Agder
- **Ytre Hvaler**, Viken
- **Åpenvikbukta**, Troms og Finnmark

Totalt ble det registrert 15 104 funn.

Resultatene fra 2021 viser at det er plast som er helt dominerende på topplisten (tabell 17). En forskjell på OSPAR-protokollen og folkeforskningsprotokollen i Rydde er at dollyrope ikke er en funnkategori, og derfor er det ikke sammenlignbart. Dette er under utvikling på ryddenorge.no.

Topp 5 OSPAR-kartleggingen	Antall funn	Prosentvis fordeling
1 Fiskegarn (små)	3 581	24 %
2 Dollyrope	1 950	13 %
3 Plast: veldig store gjenstander	1 559	10 %
4 EPS	1 149	8 %
5 Plast: store gjenstander	818	5 %

Tabell 17: Topp 5 funn fra nasjonal OSPAR-kartlegging.

Videre viser OSPAR-kartleggingene at det er funn fra fiskeri og havbruk som er de mest fremtredende.

6 Internasjonalt samarbeid

6.1 Nordic Coastal Clean Up

Nordic Coastal Clean Up (NCC) er et unikt samarbeidsprosjekt mellom åtte nordiske organisasjoner med et felles mål om å redusere marin og landbasert forsøpling nasjonalt og i Norden, samt tilrettelegge for kompetanseoverføring, ideutveksling og samarbeid på tvers av landegrensene.

Siden 2017 har NCC samlet data fra nordiske referansestrender og gjennomført Nordisk strandryddedag. I 2021 ble NCC inkludert i satsingen «Norden som en motor i arbeidet mot marin forsøpling» med hensikt om å styrke samarbeidet mellom de ulike organisasjonene.

Status og aktivitet

I 2021 ble NCCs arbeid styrket gjennom prosjektet Nordisk ryddenettverk som er en del av «Norden som en motor i arbeidet mot marin forsøpling». Dette var et kjærkommet tilskudd for nettverket og styrket samarbeidet vårt gjennom året.

Nordisk strandryddedag ble gjennomført av alle deltakerland, men på noe ulik dato som følge av pandemien. Som følge av covid-19 og hekketiden ble den norske markeringen gjennomført i september, på Strandryddedagen. Den ble avholdt på Hvaler i samarbeid med Miljøstiftelsen Elv og Hav. På denne dagen ble også stafettpinnen fra den nordiske miljøstafetten overlevert fra Hold Norge Rent til Miljøstiftelsen Elv og Hav.

KARTLEGGING AV DE NORDISKE REFERANSESTRENDER

Gjennom arbeidet med nordiske referansestrender har prosjektdeltakerne samlet verdifull data om marin forsøpling i Norden. Denne dataen kan både benyttes til å verifisere folkeforskningsdata og for å identifisere nasjonale og nordiske kilder til forsøpling.

Topp 5 Nordiske referansestrender	Antall funn	Prosentvis fordeling
1 Uidentifiserbare plastbiter	968	30 %
2 EPS	493	15 %
3 Trevirke	435	13 %
4 Sigarettneiper og snus	426	13 %
5 Glass og keramikk	180	6 %

Tabell 18: Topp 5 fra nordiske referansestrender.

Marin forsøpling i Norden

I 2021 er det registrert 3 263 enheter i forbindelse med referansestrendene. Kartleggingen viser at 1/3 av alle funn er uidentifiserbare plastbiter (tabell 18). Sammenligner vi disse nordiske data med våre nasjonale data (tabell 10) så ser vi at både trevirke og glass og keramikk dukker opp på nordiske topp 5, men når ikke opp på Norges topp 10. Dette kan indikere at disse kategoriene ikke opptrer like ofte her.

Nordic Coastal Clean Up ble gjennomført med tilskudd fra Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet og med støtte fra Ocean Conservancy i 2021.

6.2 Arctic Cleanup

Arctic Cleanup er et samarbeidsprosjekt mellom Hold Norge Rent (HNR), Ocean Conservancy (OC) og lokale ryddemiljøer i Arktis. Prosjektet ligger under Arktisk råds program *Protection of the Arctic Marine Environment* (PAME).

Overordnet mål med prosjektet:

- legge til rette for frivillig opprydding i arktiske strøk og innhente mer kunnskap om kilder og årsaker til forurensning i regionen gjennom folkeforskning
- bidra til å forebygge forurensning i Arktis gjennom økt bevissthet om kilder og årsaker til forurensning i regionen
- samle kunnskap om optimale metoder for kartlegging og opprydding av marin forurensning
- legge til rette for deling av kunnskap og erfaringer om oppryddingsmetoder, forurensningssituasjonen og avfallshåndtering på tvers av regionen
- engasjere regionens lokalbefolkning med særlig vekt på ungdom og unge voksne i frivillig opprydding

Aktiviteter i 2021

Arctic Cleanup skulle startet opp i 2020, men ble utsatt grunnet pandemien. Oppstarten i 2021 ble også preget av pandemien, og prosjektet ble derfor organisert som en pilot i Finnmark og Island.

I Finnmark ble det gjennomført fire ryddeaksjoner. Her ble det samlet inn 2 660 kilo og registrert 2 798 funn. De tre mest tallrike funnene var 1) EPS over 2,5 cm (18% av totalfunn), 2. Line og tau over 50 cm (11% av totalfunn) og 3. Drikkeflasker (plast; 11% av totalfunn).

I Island ble det gjennomført to ryddeaksjoner hvor det ble samlet inn 900 kilo totalt, og resultatene viser at det er fiskerirelaterte funn som dominerte, da spesielt fiskenett og tau.

I 2022 er målet å utvide prosjektet til å inkludere Svalbard, Grønland, Alaska og Canada. I tillegg vil protokollen bli revidert.

Piloten ble gjennomført med tilskudd fra Klima- og miljødepartementet og støtte fra Ocean Conservancy og Norrøna

Foto: Hold Norge Rent

Foto: Hold Norge Rent

7 Takk til de frivillige!

Hold Norge Rent vil gjerne takke alle som har bidratt til innhold til årets rydderapport, men den største takken retter vi til alle Norges frivillige!

Tusen takk til dere som bruker Rydde og registrerer hva dere finner. Denne folkeforskningsdataen er det som legger grunnlaget for kunnskapen vi har om forsøpling i Norge i dag, og uten den kunne vi ikke produsert denne rapporten.

Vi vil også gjerne benytte muligheten til å oppfordre alle til å benytte seg av registreringsløsningen ryddenorge.no og applikasjon på mobil. Jo mer data som registreres, jo større innsikt får vi i forsøplingsproblematikken i Norge.

Bli en folkeforsker du også!

Bruk QR-koden for å laste ned Rydde-appen på din mobil, og registrer dine funn neste gang du er ute og rydder, enten det er i området du bor, langs en elv eller på stranda.

Foto: JS

8 Takk til våre samarbeidspartnere

Hold Norge Rent takker våre samarbeidspartnere for støtte gjennom flere år og for bidrag til ryddesesongen i 2021.

Grønt Punkt Norge

INFINITUM

NORRØNA

plukkposen

RAGN SELLS
En del av kretsløpet

Sirkel

Skagerak Energi

telenor yng

coop
Norge SA

eplehuset

essity

Hold Norge Rents arbeid ble også støttet av Norges sjømatråd i 2021.

Appendiks 1: Før fuglene kommer – avdelinger

FFK har avdelinger på følgende steder:

- FFK Oslofjorden under ledelse av Oslofjordens Friluftsråd
- FFK Agder i regi av Våre Strender, Universitetet i Agder og Norsk Zoologisk Forening Sørlandsavdelingen
- FFK Rogaland i regi av Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd, Clean Shores Global og Strandryddeaksjonen Haugalandet
- FFK Vestland i regi av Bergen og Omland Friluftsråd og Norges Miljøvernforbund
- FFK Sogn og Fjordane i regi av Fjordane Friluftsråd
- FFK Møre og Romsdal i regi av Runde Miljøsententer
- FFK i Trøndelag i Regi av Mausund Feltstasjon
- FFK Troms og Finnmark i regi av Ren Kyst og Vadsø atletklubb

Styringsgruppen til Før fuglene kommer består av:

- Oslofjordens Friluftsråd
- Statens naturoppsyn
- BirdLife Norge
- Hold Norge Rent

Appendiks 2: Oversikt over frivillige aktører og avfallshåndtering

Nasjonale aktører

Naturvernforbundet har fylkeslag i alle landets fylker.
Se kontaktinformasjon [her](#)

For ryddeaksjoner under vann ta kontakt med Norges Dykkerforbund dykking@nif.idrett.no eller [dykkerklubber lokalt](#)

Husk at alle lokale avfallsselskap kan lokaliseres i [Rydde](#)

OVERSIKT LOKALE KONTAKTER Oslo, Viken, Vestfold og Telemark

Koordinatorer:
[Oslofjordens Friluftsråd](#)
[Strandrydding i Vestfold](#)
[Plastpiratene](#)
[Miljøstiftelsen Elv og Hav](#)
[Midtre Telemark Vannområde](#)
[Fjord Cleanup](#)
[Rusken/Oslo kommune](#)

Avfallshåndtering:
[Oslo kommune](#) – Oversikt og informasjon til frivillige ryddere
[Fredrikstad kommune](#) og [Skjærgårdstjenesten](#)
[Ragn Sells](#)

Innlandet

Koordinatorer:
[Hold Innlandet Rent](#)
Kontakt: Plast@skappa.no
[Valdres Friluftsråd](#)
Naturvernforbundet lokalt
[Plastpiratene \(Skarnes/Kongsvinger\)](#)
[Dokkdeltaet Nasjonale Våtmarkssenter](#)

Avfallshåndtering:
[Ragn Sells](#)

Agder

Koordinatorer:
[Våre Strender](#) – Raet Nasjonalpark
Kontakt: Blimed@vaarestrender.no
[Lister Friluftsråd](#)

Avfallshåndtering:
[Ragn Sells](#)

Rogaland

Koordinatorer:
[Jæren Friluftsråd](#)
Kontakt: arve.jaatun@jarenfri.no
[Ryfylke Friluftsråd](#)
Kontakt: Kersti.kesper@ryfri.no
[Friluftsrådet Vest og Strandryddeaksjonen Haugalandet](#)
Kontakt: post@frivest.no
[Dalane Friluftsråd](#)

[Plastjakten Ta](#) kontakt med ditt lokallag for mer informasjon.
[Plastpiratene \(Stavanger\)](#)
[Clean Shores Global Avdeling Sola](#)

Avfallshåndtering:

[Langs Jærkysten](#) er det satt ut [Miljøbokser](#)
[Ragn Sells](#)

Vestland

Koordinatorer:
[Bergen og omland Friluftsråd](#)
[Friluftsrådet Vest \(Kvinnherad, Etne, Stord, Bømlo, Fitjar\) og Strandryddeaksjon Haugalandet](#)
Kontakt: Post@frivest.no
[Plastjakten Ta](#) kontakt med ditt lokallag for mer informasjon.
[Norges Miljøvernforbund](#)
Kontakt: Ruben@nmf.no
[Fjordane Friluftsråd](#)
Kontakt: ryddfjordane@friluftsrad.no

Avfallshåndtering:

Se oversikt for leveringssteder i Sogn og Fjordane, avfall kan leveres gratis hos [Sunnfjord Miljøverk](#) og [Nordfjord Miljøverk](#)
[Levende Hav](#)
[Ragn Sells](#)
Lokale avfallsselskap kan lokaliseres i [Rydde](#)

Møre og Romsdal

Koordinatorer:
[Sunnmøre Friluftsråd](#)
Kontakt: malin.fiksdal@friluftsradet.no
[Nettverk Marin Forsøpling Møre og Romsdal ved Runde Miljøsententer](#)
Kontakt: Louise@rundecentre.no
[Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal](#)
Kontakt: Post@stikkut.no

Avfallshåndtering:

[Hold Midt-Norge Rent](#) organiserer henting av avfall i 80 kommuner i Midt-Norge
[Ragn Sells](#)
[Levende Hav](#)

Trøndelag

Koordinatorer:
[Hold Midt-Norge Rent](#)

Avfallshåndtering:

[Hold Midt-Norge Rent](#) organiserer henting av avfall i 80 kommuner i Midt-Norge
[Ragn Sells](#)

Nordland

Koordinatorer:
[Ishavskysten](#)
[Clean up Lofoten og Lofoten Avfallsselskap IKS \(Vågan, Vestvågøy, Flakstad og Moskenes\)](#)
Kontakt: cul@las-lofoten.no
[Reine Strender \(Iris Salten\)](#)
Kontakt: aep@iris-salten.no
[Reno Vest](#)
Kontakt: torunn@reno-vest.no
[In the Same Boat](#)

Avfallshåndtering:

[Helgeland Avfallsselskap](#)
[Søndre Helgeland Avfallsselskap](#)
[Lofoten Avfallsselskap](#)
[Ragn Sells](#)
[Levende Hav](#)

Troms og Finnmark

Koordinatorer:
[Finnmark Friluftsråd](#)
Kontakt: post@perletur.no
[Nord-Troms Friluftsråd](#)
Kontakt: post@utinord.no
[Ren Kyst](#)

Avfallshåndtering:

[Remiks \(Tromsø og Karlsøy\)](#)
[Ragn Sells](#)
[Levende Hav](#)

Svalbard

Koordinatorer:
[Aktiv i friluft](#)
Kontakt: post@aktivifriluft.no

NB! Dette er ikke en komplett oversikt over frivillige aktører som er ute og rydder.

Dette er en liste over aktører som koordinerer frivillig opprydding lokalt eller regionalt, og som har sagt seg villige til å ta imot henvendelser fra frivillige, barnehager, skoler m.m. som trenger hjelp til f. eks. å finne steder å rydde, kvitte seg med innsamlet avfall, veiledning i bruke av Rydde, foredrag o.l.

Gi oss tilbakemelding på post@holdnorerent.no dersom en kontakt fra listen ikke responderer.

Støtt vårt arbeid! Bedrifter, offentlige virksomheter, organisasjoner og ideelle lag og foreninger inviteres til å støtte Hold Norge Rents arbeid gjennom medlemskap.

Bli stolt medlem av

HOLD NORGE RENT

Sammen mot forsøpling

Ta kontakt på post@holdnorerent.no for mer informasjon eller gå inn på våre nettsider og bli medlem:
holdnorerent.no/bli-medlem

Foto: Andreas Bastian Nordberg / MANUS

holdnogerent.no